

RAPPORT

IPR/TMT-året 2021

Årbok

Innledning

Wiersholms eksperter innen IPR og TMT gir i denne årboken en oversikt over hele fjorårets viktigste hendelser på områdene immaterialrett, personvern, teknologi og media.

Som følge av den raske teknologiutviklingen og økt rettsliggjøring, har det blitt mer og mer krevende å holde seg oppdatert på IPR-og TMT-områdene. Gjennom året legger vi ned betydelig arbeid i å følge med på og analysere det som skjer innenfor våre fagområder. I Wiersholm ser vi på kunnskapsdeling, både internt og eksternt, som en viktig del av vår virksomhet, og vi opplever at våre klienter og kontakter setter pris på at vi deler. Wiersholms faggruppe for IPR og TMT deler derfor jevnlig kunnskap gjennom kvartalvise nyhetsbrev, frokostseminarer og foredrag, hvor formålet er å gjøre det enkelt for interesserte å holde seg oppdatert om rettsutviklingen.

Det foregående årets saker og nyheter peker retning og legger føringer for rettsstilstanden i det nye året. Ved inngangen til et nytt år har Wiersholms faggruppe IPR og TMT derfor tradisjon for å invitere til seminaret Årskavalkaden, som tar for seg fjorårets viktigste hendelser.

I denne årboken har vi sammenstilt alle sakene som vi har omtalt i de kvartalsvise nyhetsbrevene gjennom året, sortert etter fagområder. Formålet med årboken er å gi en enkel oversikt over sentrale avgjørelser og lovendringer som har funnet sted gjennom året.

Vi tar gjerne imot innspill til hvordan både nyhetsbrev og årbok kan bli bedre og mer brukervennlig.

Kontakt

Hans Erik Johnsen

Partner
hej@wiersholm.no

Anne Marie Sejersted

Partner
ams@wiersholm.no

Rune Opdahl

Partner
rop@wiersholm.no

Dina Brask

Managing Associate
og redaktør
dcbr@wiersholm.no

Innhold

1. Patentåret
2. Varemerke- og designåret
3. Opphavsrettsåret
4. IT- og teknologiåret
5. Personvernåret
6. Medierettsåret
7. Markedsføringsrettsåret

Patentåret

2021

Wiersholm

Frostating lagmannsrett: Prosjektleder tilkjent vederlag på tre millioner kroner etter arbeidstakeroppfinnelsesloven

Frostating lagmannsrett avsa 18. februar 2021 dom i saken mellom Stim. AS/ACD Pharmaceuticals AS og Arthur Hilmar Lyngøy om krav på royalti etter arbeidsavtale og (subsidiært) vederlag etter arbeidstakeroppfinnelsesloven. Dette er en av svært få rettsavgjørelser de senere årene om utmåling av vederlag for arbeidstakeroppfinnelser.

Bakgrunnen for saken var at Lyngøy fra 2004 til 2015 var ansatt i ACD, et norskeid forsknings- og utviklingsselskap som utvikler legemidler og helseprodukter, hvor han ledet utviklingen av det patenterte fiskefôret "SuperSmolt Feed Only" (SSFO).

Basert på en konkret tolkning av arbeidsavtalen, konkluderer lagmannsretten med at denne ikke gir Lyngøy krav på royalti av omsetningen av SSFO-produktet. Lyngøy tilkjennes imidlertid et skjønnsmessig vederlag på tre millioner kroner etter arbeidstakeroppfinnelsesloven § 7. Vederlaget må anses som høyt. Det er i juridisk teori gitt uttrykk for at vederlaget kun unntaksvis settes til mer enn en årslønn. I dette tilfellet

utgjør vederlaget mer enn det tredobbelte av Lyngøys årslønn. Lagmannsretten legger i denne forbindelse vekt på at oppfinnelsen ledet til et helt nytt produkt, som har generert svært store inntekter for arbeidsgiver.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Subsea Solutions patent er gyldig – Siemens krenker ikke dette

Den 17. februar 2021 avsa Borgarting lagmannsrett dom i patenttvisten mellom Subsea Solutions og Siemens.

Subsea Solutions tok ut søksmål mot Siemens med krav om forbud mot inngrep i et patent på en anordning for å forlenge levetiden til "ventiltrær" ved oljeplattformer, samt krav om erstatning. Subsea Solutions hevdet at en såkalt "Subsea Hydraulic Power Unit" (SHPU), som ble utviklet og bygget av Siemens etter bestilling fra Equinor i løpet av 2012-2013 og senere tilbudt til Shell, faller innenfor patentets beskyttelsesområde. Siemens tok ut motkrav om ugyldighet.

Tingretten frifant Siemens for patentinngrep og frifant Subsea Solutions for ugyldighetskravet. Begge parter anket tingrettens dom. Ifølge lagmannsrettens dom forkastes begge ankene.

Dommen, som er konkret begrunnet, er tilgjengelig [her](#).

Ny studie fra EPO og EUIPO om økonomiske fordeler ved eierskap til IPR

Det europeiske patentverket (EPO) og EUs immaterialrettskontor (EUIPO) lanserte 8. februar i år en studie – “Intellectual property rights and firm performance in the European Union” – som analyserer og sammenligner økonomiske resultater mellom europeiske selskaper som eier IPR i form av patenter, varemerker eller design (eller kombinasjoner av disse) og de som ikke gjør det.

Studien viser at selskaper som eier minst ett patent, ett registrert design eller ett varemerke i gjennomsnitt har flere ansatte, genererer høyere inntekter og betaler høyere lønn per ansatt enn selskaper som ikke eier noe IPR. Eierskap til patenter representerer den største forskjellen i denne sammenheng, med 36 % høyere inntekt og 53 % høyere lønn i gjennomsnitt per ansatt sammenlignet med andre selskaper.

EPO har omtalt studien på sine hjemmesider [her](#). Den fulle studien er tilgjengelig [her](#), mens en kortfattet oppsummering kan leses [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Ingen midlertidig forføyning for inngrep i fiskefôr-patent

Borgarting lagmannsrett avsa 12. april 2021 kjennelse i ankesaken der Stim AS krevde om midlertidig forføyning mot to tilbydere av fiskefôr, Biomar AS og Ewos AS. Bakgrunnen for saken var at Stim mente at Biomars og Ewos' fôr gjorde inngrep i Stims rettigheter til patent EP'449 og NO'534 (sistnevnte kun for Ewos' del). Stim tapte forføyningssaken i Oslo Byfogdembetet.

I kjennelsen vurderer lagmannsretten først om Stim har sannsynliggjort patentinngrep i EP'449. Dette patentet omfatter en metode for smoltifisering av laksefisk ved anvendelse av en spesiell type fôr som tilsettes driftsvannet. Det sentrale spørsmålet er om mengdeangivelsen i patentkrav 1 angitt ved intervallet “1-10 g/kg” referer seg til den samlede mengden av frie aminosyrer i fôret eller til hver enkelt frie aminosyre. Det er uomtvistet at tilbydernes fôr inneholder flere typer frie aminosyrer, hvor den samlede mengden frie aminosyrer overstiger 10 g/kg. Hvis intervallet på “1-10 g/kg” relaterer seg til den samlede mengden frie aminosyrer, foreligger ikke patentinngrep. Lagmannsretten legger sistnevnte tolkning til grunn, på samme måte som byfogdembetet. Det legges vesentlig vekt på patentkravets ordlyd sammenholdt med blant annet uttalelser i søknadsprosessen.

Lagmannsretten vurderer deretter om Stim har sannsynliggjort et middelbart patentinngrep i NO'534 i henhold til patentloven § 3 (2). Dette patentet omfatter en fremgangsmåte for å forbedre oppdrett av pre-voksen anadrome fisk, hvor den pre-voksne anadrome fisken holdes i ferskvann før overføring til sjøvann. Etter en

samlet vurdering finner lagmannsretten det ikke sannsynliggjort at Ewos' salg og markedsføring av det aktuelle fôret har vært "bestemt" for utøvelse av fremgangsmåten i patentet.

Selv om kjennelsen er konkret begrunnet, sier den noe generelt om viktigheten av å formulere patentkrav presist og dekkende. Som lagmannsretten påpeker, er det patentsøkers ansvar å formulere patentkravene slik at disse gir det ønskede dekningsområdet.

Kjennelsen er tilgjengelig [her](#).

Høyesteretts ankeutvalg: Nekter å fremme anke i tvist mellom Subsea Solutions og Siemens

I vårt [nyhetsbrev for første kvartal 2021](#) skrev vi om Borgarting lagmannsretts dom i patenttvisten mellom Subsea Solutions og Siemens av 17. februar 2021. Saken gjaldt krav om forbud mot inngrep i et patent på en anordning for å forlenge levetiden til "ventiltrær" ved oljeplattformer, samt krav om erstatning.

I tingretten ble Siemens frifunnet for patentinngrep, mens Subsea Solutions ble frifunnet for ugyldighetskravet. Begge parter anket tingrettens dom. I dommen av 17. februar 2021 forkastet lagmannsretten begge ankene. Subsea Solutions anket deretter lagmannsrettens dom inn for Høyesterett, hvoretter Siemens innga avledet anke.

Ved Høyesteretts ankeutvalgs [beslutning av 15. juni 2021](#) nektes anken fremmet, med den konsekvens at den avledede anken bortfaller. Dermed er lagmannsrettens dom rettskraftig.

Nye regler om bevisforbud for patentrådgivning trer i kraft fra 1. juli 2021

Stortinget har vedtatt en ny endringslov til straffeprosessloven og tvisteloven som trer i kraft fra 1. juli 2021. Loven innfører et bevisforbud for kommunikasjon med patentrådgivere (norske og utenlandske) som er oppført på listen over autoriserte rådgivere etter artikkel 134 nr. 1 i den europeiske patentkonvensjonen (EPC). Etter ikrafttredelsen vil reglene om bevisforbud i straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 gjelde tilsvarende for slike patentrådgivere som for andre yrkesutøvere som er omfattet av de relevante bestemmelsene, herunder advokater, leger og psykologer.

Ifølge forarbeidene er formålet med endringsloven å ivareta næringslivets behov for fortrolig og kompetent rådgivning om patentspørsmål. Ettersom et tilsvarende vern ikke finnes i alle land, kan endringene medføre at det blir mer attraktivt å benytte norske fremfor utenlandske patentrådgivere.

Loven er tilgjengelig [her](#).

Proposisjonen kan leses i sin helhet [her](#).

EPO Enlarged Board of Appeal: EP-søknader kan avslås etter forbud mot dobbeltpatentering

EPO Enlarged Board of Appeal avsa 22. juni avgjørelse i sak G 4/19, hvor spørsmålet var om en søknad om europeisk patent kan avslås med den begrunnelse at det allerede er gitt et patent for samme oppfinnelse til samme søker – såkalt dobbeltpatentering. En søker kan tenkes å ha interesse i slik dobbeltpatentering, eksempelvis

fordi det andre patentet vil ha en senere utløpsdato enn det første.

Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) har ingen eksplisitte forbud mot dette. Det har vært en viss praksis i Enlarged Board of Appeal for å operere med et forbud mot dobbeltpatentering under henvisning til alminnelige patentrettslige prinsipper i konvensjonsstatene, jf. EPC art. 125. Det har imidlertid hersket noe tvil om en slik forståelse kan legges til grunn i alle tilfeller av dobbeltpatentering.

Enlarged Board of Appeal slår i denne saken fast at EPC art. 125 i alle tilfeller forhindrer dobbeltpatentering, uavhengig av om patentsøknaden er inngitt samme dag, er en tidligere eller adskilt søknad for samme oppfinnelse, eller dersom søkeren erklærer samme prioritet som den andre søknaden.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

Lysere utsikter for Unified Patent Court (UPC)

I vårt nyhetsbrev for henholdsvis [første](#) og [fjerde](#) kvartal 2020 skrev vi at utviklingen i blant annet Tyskland skapte usikkerhet for fremtiden til den felles europeiske patentdomstolen, Unified Patent Court (UPC).

Den 27. september besluttet imidlertid den tyske regjeringen å ratifisere Protocol on the Provisional Application of UPC Agreement (den såkalte PAP-protokollen), noe som er et svært viktig skritt i retning av domstolens etablering. Se UPCs artikkel om ratifiseringen [her](#).

Hvor lang tid det vil ta før UPC vil se dagens lys, gjenstår likevel å se. Fortsatt mangler to medlemsstaters ratifikasjon av PAP-protokollen. Når dette er gjort, må partene samles for blant annet å vedta lovgivningen som skal være gjeldende for domstolen og for å rekruttere dommere. Dermed kan den forberedende komiteens anslag om at alt vil være klart innen midten av 2022 fremstå som noe i overkant optimistisk.

EPO Legal Board of Appeal: AI-maskin kan ikke være oppfinner

EPO Legal Board of Appeal fattet 21. desember 2021 vedtak i to saker som gjaldt klage over EPOs avslag på to patentsøknader hvor det kunstige intelligenssystemet DABUS var angitt som oppfinner. Board of Appeal avviser klagen under henvisning til Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) art. 81. Ifølge Board of Appeal krever konvensjonsbestemmelsen at oppfinneren må være et menneske med rettslig handleevne. Kunstig intelligens kan heller ikke overføre oppfinnerrettigheter til personen som eier eller har skapt maskinen når personen ikke er utpekt som oppfinner i patentsøknaden.

Avgjørelsen føyer seg inn i en rekke av avslag på tilsvarende patentsøknader i ulike jurisdiksjoner, herunder USA og Storbritannia, hvor "DABUS" er angitt som oppfinner. Foreløpig har kun den sørafrikanske søknaden blitt innvilget. Australske patentmyndigheter har akseptert at rettighetene kan overføres til DABUS' oppfinner.

EPOs pressemelding er tilgjengelig [her](#).

Oslo tingrett: NeoDrills patenter er ugyldige – Aker frifinnes for inngrep

Oslo tingrett avsa 29. november 2021 dom i patenttvisten mellom NeoDrill og Aker Solutions. NeoDrill saksøkte Aker Solutions med påstand om at en brønnhodeanordning omtalt som “WBI 2017” representerte inngrep i NeoDrills patenter NO '358 og NO '892. Begge patentene omfatter anordninger ved brønnhoder i undervannsbrønner som benyttes ved utvinning av petroleum. Aker Solutions fremsatte på sin side et motkrav om at begge patentene er ugyldige. Ved Oslo tingretts dom gis Aker Solutions medhold i at patentene er ugyldige, slik at det ikke foreligger patentinngrep.

I dommen omtales kjernen i NeoDrills patenterte oppfinnelser som “bruken av en to-punkts-tilkobling mellom støtteramma og brønnhodet, hvor de to punktene er plassert ovenfor sveisen mellom brønnhodet og røret nedenfor”. Retten mener at oppfinnelsens kjerne ikke kan utledes av patentkravene. Etter rettens syn må patentet tolkes mer vidtfavnende, noe som fører til at flere av de påberopte motholdene er nyhets-hindrende. På den bakgrunn er ikke vilkårene for patentering i patentloven § 2 oppfylt.

Selv om Aker Solutions vinner saken fullt ut, finner rettens flertall at hver av partene skal bære egne sakskostnader, jf. unntaksbestem-melsen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Flertallet legger vekt på at tolkningsspørsmålet bød på tvil og at styrkeforholdet mellom partene i utgangs-punktet er skjevt. Følgelig foreligger det tungtvei-ende grunner for fullt ut å fritta NeoDrill for ansvar for Aker Solutions' sakskostnader.

Dommen er foreløpig ikke publisert.

EPO Boards of Appeal: Avklaring om forholdet mellom patentkrav og patent-beskrivelse

EPO Boards of Appeal avsa 16. desember 2021 en beslutning hvor det fremgår at det ikke stilles krav om endring av patentbeskrivelsen dersom denne omfatter elementer som ikke fremgår av patentkravene. Det er et grunnvilkår for patentering (EPC art. 84) at patentkravene må ha støtte i beskrivelsen. Boards of Appeal finner imidlertid at vilkåret ikke innebærer et endringskrav dersom beskrivelsen er videre enn patentkravene, slik det motsetningsvis fremgår av EPOs Guidelines for Examination. Heller ikke andre bestemmelser i EPC art. 69 kan ifølge the Boards of Appeal hjemle et slikt vilkår.

Avgjørelsen indikerer at vilkåret om at patentkravene må ha støtte i beskrivelsen ikke speiles av et vilkår om at beskrivelsen i alle henseender må støtte, eller være forenelig med, patentkravene.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

Varemerke- og designåret 2021

Wiersholm

Borgarting lagmannsrett: Navnet Stortorvet Gjestgiveri er lovlig på Hamar

Borgarting lagmannsrett avsa 23. mars 2021 dom i saken mellom Olav Thon og selskapet Madriku AS. Olav Thon eier restauranten "Stortorvets Gjestgiveri" i Oslo, som ble etablert på 1800-tallet. Madriku eier restauranten "Stortorvet Gjestgiveri" på Hamar, som ble etablert i 2015.

Spørsmålet i saken var om Madrikus bruk av navnet "Stortorvet Gjestgiveri" er i strid med Olav Thons varemerkerett eller et brudd på etterligningsvernet etter markedsføringsloven § 30. Olav Thon anførte også at det forelå brudd på markedsføringsloven § 25 om god forretningsskikk.

I dommen uttaler lagmannsrettens flertall på to dommere at "Stortorvets Gjestgiveri" ikke har varemerkerettslig beskyttelse gjennom et registrert kombinert varemerke som inneholder navnet, ettersom navnet er beskrivende og dermed ikke oppfyller kravet til særpreg, jf. varemerkeloven § 14 (2) (a). Videre uttaler flertallet at navnet ikke har vern gjennom innarbeidelse, ettersom navnet ikke er "godt kjent" som restaurantens kjennetegn i andre deler av landet enn Oslo, jf. varemerkeloven § 3 tredje ledd. Ifølge flertallet er navnebruken heller

ikke i strid med markedsføringsloven §§ 30 eller 25, ettersom det ikke foreligger tilleggs-momenter utover de som inngår i vurderingen etter varemerkeloven.

Dermed konkluderer lagmannsretten med at Madrikus bruk av navnet "Stortorvet Gjestgiveri" er lovlig og at Olav Thon ikke har krav på vederlag.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

KFIR: KÚ Skyr er forvekselbart med Skyr

Ved avgjørelse av 26. februar 2021 konkluderer KFIR med at KU Internationals kombinerte merke KÚ SKYR er forvekselbart med Kavlis ordmerke SKYR. Merket kan dermed ikke registreres som varemerke i Norge, jf. varemerkeloven § 16 (b).

I avgjørelsen viser KFIR til at det både er høy grad av vareslagslikhet og kjennetegnslighet mellom merkene. Det legges til grunn at Kavlis ordmerke SKYR har særpreg gjennom innarbeidelse (KFIRs tidligere avgjørelse om dette er omtalt i vårt [nyhetsbrev for Q1 2020](#)). KFIR viser videre til at merkene fremstår som både fonetisk, visuelt og konseptuelt like. Siden

tekstelementet KÚ vil oppfattes som et beskrivende element, er "SKYR" å anse som det distinktive elementet i begge merkene. Det kombinerte merket KÚ SKYR nektes dermed registrert for samtlige varer.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

KFIR: Halmstad Cocktail Series kan ikke registreres som varemerke

Ved avgjørelse av 15. januar 2021 konkluderer KFIR med at Krönleins Bryggeris kombinerte merke HALMSTAD COCKTAIL SERIES ikke kan registreres som varemerke i Norge, jf. varemerkeloven § 14.

KFIR legger til grunn at merket ikke har tilstrekkelig særpreget, ettersom det er beskrivende for de aktuelle varene, dvs. for diverse drikkevarer i klasse 32 og 33. KFIR begrunner dette med at HALMSTAD vil bli oppfattet som en geografisk angivelse av varenes opprinnelsessted og at COCKTAIL SERIES vil oppfattes som en angivelse av varenes art og bruksområde. Den figurative utformingen av merketeksten tilfører ikke merket som helhet tilstrekkelig særpreget. Figurmerket nektes dermed registrert for samtlige varer.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

EU-domstolen: Oatlys slagord har tilstrekkelig særpreget

EU-domstolens underrett avsa 20. januar 2021 dom i sak T-253/20 (Oatly). Spørsmålet i saken gjaldt Oatly, et svensk selskap som bl.a. produserer havremelk, og hvorvidt deres slagord "It's like milk but made for humans" har tilstrekkelig særpreget til å kunne registreres som varemerke i EU.

EUIPO hadde nektet slagordet registrert som ordmerke i EU for flere varer og tjenester. Det ble vist til at merket manglet særpreget fordi det var et rent salgsfremmende budskap, som ikke er egnet til å ivareta varemerkets opprinnelsesgarantifunksjon.

I dommen uttaler EU-domstolen at det ikke kan stilles særlig strenge krav til særpreget, og at varemerket også skal fylle en reklame- og kvalitetsgarantifunksjon. Det vises også til at Oatlys lansering av slagordet har skapt debatt i Sverige, Nederland og Storbritannia. Dette illustrerer at slagordet gjør inntrykk på gjennomsnittsforbrukeren. Ettersom slagordet må anses å være enkelt å huske og egnet til å identifisere Oatlys produkter, legger EU-domstolen til grunn at kravet til særpreget er oppfylt.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

EU-domstolen: Ny søknad for MONOPOLY avslås pga. forsøk på omgåelse av bruksplikt

EU-domstolens underrett avsa 21. april 2021 dom i sak T-663/19 (Monopoly). Spørsmålet var

om Hasbro, et amerikansk selskap som bl.a. er utgiver av brettspillet Monopol, hadde søkt om registrering av "MONOPOLY" som EU-varemerke i ond tro, slik at varemerkeregistrering er forhindret i henhold til varemerkeforordningen artikkel 59(1)(b).

EUIPO hadde avslått Hasbros søknad på dette grunnlag. Det ble ansett at Hasbro hadde inngitt søknaden i ond tro fordi formålet med søknaden var å unngå tap av rettigheter som følge av (potensielt) manglende oppfyllelse av bruksplikt knyttet til en tidligere varemerkeregistrering for et tilsvarende ordmerke. Dette var altså et forsøk på å omgå reglene om bruksplikt.

I dommen uttaler EU-domstolen at det må foretas en konkret vurdering av om søkeren har søkt varemerket registrert i ond tro og at et relevant moment kan være om varemerket er søkt registrert på nytt for å unngå konsekvensene av å ikke ha oppfylt bruksplikten. Den onde troen vil i slike tilfeller gjelde for alle varer og tjenester som omfattes av den tidligere varemerkeregistreringen. I likhet med EUIPO kommer EU-domstolen til at Hasbro handlet i ond tro.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

EU-domstolen: Beskrivende varemerker gis ikke vern selv om søkeren har diktet dem opp

EU-domstolen avsa 3. mars 2021 dom i sak T-48/20 (Heartfulness). Spørsmålet var om "HEARTFULNESS" kunne registreres som EU-varemerke. EUIPO hadde avslått varemerkesøknaden fordi det manglet særpreg, jf. varemerkeforordningen artikkel 7(1)(c).

EU-domstolen legger til grunn at ordet "heartfulness" vil bli oppfattet som en referanse til en avslapnings- og meditasjonsteknikk og ikke til en tjeneste spesifikt tilknyttet søkeren. Det må dermed anses for å være beskrivende og uten særpreg. Når ordet vil bli oppfattet som beskrivende for tjenestene, er det ifølge EU-domstolen uten betydning om søkeren selv har diktet opp ordet. Dermed konkluderes det med at vilkårene for varemerkeregistrering ikke er oppfylt.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Nye regler i tolloven om import av piratkopier

Nye regler i [tolloven](#) om import av piratkopier trådte i kraft 1. juli 2021. Endringen gjøres for å bringe regelverket i samsvar med EUs forordning 608/2013. Blant de viktigste endringene er:

- Vilkåret om at innførsel eller utførsel må skje i næringsvirksomhet for at det skal kunne anses å krenke en immateriell rettighet skal ikke lenger forstås slik at både avsender og mottaker må opptre i næringsvirksomhet. Det er nå tilstrekkelig at kun avsender gjør det.

- Det er innført et forbud mot transitt av varemerkeforfalskninger uten rettighets-havers tillatelse.
- Det åpnes for at man kan søke til tollmyndig-hetene om bistand med tilbakeholdelse av varer som mistenkes å krenke immateri-elle rettigheter eller visse rettigheter etter markedsføringsloven. Denne ordningen vil løpe parallelt med ordningen om midlertidig forføyning fra domstolene.
- De nye reglene inneholder en forenklet fremgangsmåte for ødeleggelse av henholdsvis varer og småforsendelser.

Borgarting lagmannsrett: Varemerkene SANTA CRUZ er ikke beskrivende

Borgarting lagmannsrett avsa 29. juni dom i sak om overprøving av KFIRs vedtak om opphevelse av de to ulike registrerte kombinerte varemerkene SANTA CRUZ. I likhet med Oslo tingrett kommer lagmannsretten til at KFIRs vedtak er ugyldige.

KFIR hadde opphevet varemerkeregistreringene fordi de ble ansett å være beskrivende og mangle særpreg. Staten v/KFIR anførte for lagmannsretten at merkene måtte anses som beskrivende selv om registreringene inneholdt “unntaksanmerkninger”, dvs. presiseringer om at eneretten ikke omfattet teksten i merkene.

Lagmannsretten er uenig med Staten v/KFIR og prøver derfor fullt ut om SANTA CRUZ nyter varemerkerettslig vern. Det sentrale spørsmålet som vurderes, er om SANTA CRUZ må anses

beskrivende fordi gjennomsnittsforbrukeren ville oppfatte merket som en stedsangivelse, jf. varemerkeloven av 1961 § 13 første ledd annet punktum (någjeldende varemerkelov § 14 annet ledd bokstav a).

I likhet med tingretten, kommer lagmannsretten til at gjennomsnittsforbrukeren ikke vil oppfatte merket som en angivelse av en bestemt by ved navn Santa Cruz i California, da slik detaljkunnskap om amerikansk geografi ikke kan tillegges gjennomsnittsforbrukeren. Det vises til at det finnes et tresifret antall byer ved dette navnet i verden og at byen i California ikke kan anses mer kjent enn andre byer ved samme navn. Lagmannsretten legger derfor til grunn at omsetningskretsen vil oppfatte SANTA CRUZ som en “mer eller mindre ubestemt stedsangivelse” og at dette ikke kan medføre at merket er beskrivende. For øvrig kommer lagmannsretten til at de kombinerte merkene i sin helhet har tilstrekkelig særpreg. Dermed må KFIRs vedtak om opphevelse settes til side som ugyldige.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Patentstyret: Mack tapte mot Lofoten Arctic Water – må slette varemerket “ARCTIC WATER”

Macks Ølbryggeri AS krevde tidligere i år at Lofoten Arctic Water AS opphørte all bruk av merker inneholdende “ARCTIC WATER” fordi det krenket Macks varemerkerettigheter til det registrerte merket “ARCTIC WATER”. Lofoten Arctic Water svarte med å kreve Macks varemerke kjent ugyldig hos Patentstyret fordi det manglet særpreg.

I avgjørelsen fra 30. august legger Patentstyret til grunn at omsetningskretsen vil oppfatte “arctic” som en angivelse av varens geografiske opprinnelse og “water” som angivelse av varens art. Ifølge Patentstyret er sammenstillingen ikke egnet til å formidle nødvendige signaler om en bestemt kommersiell opprinnelse og oppfyller dermed ikke garantifunksjonen. Merket settes derfor til side som ugyldig. Klagefristen har ikke løpt ut.

Oslo tingrett: Starco Norge griper ikke inn i Audis designrettigheter

Oslo tingrett avsa 1. juli dom i sak mellom Audi og Starco Norge. Audi anførte at Starco Norges innførsel, markedsføring og salg av en type felg ved navn “Angel” var i strid med deres designrettigheter etter designloven § 9 og at handlingene i alle tilfeller måtte regnes som ulovlig produktetterligning og i strid med god forretningsskikk etter henholdsvis markedsføringsloven §§ 30 og 25.

I dommen frifinnes Starco Norge på alle punkter. Retten viser til at vurderingen av om det foreligger inngrep i et registrert design skal gjøres med utgangspunkt i hvordan en informert bruker oppfatter designene, samt hvorvidt den informerte brukeren ut fra et overordnet inntrykk av designene vil oppleve forskjeller eller mangel på “déjà vu”. På denne bakgrunn gjør tingretten en sammenligning av felgen “Angel” med Audis registrerte design. Tingretten finner at felgen “Angel” gir den informerte brukeren et annet helhetsinntrykk. Retten peker særlig på forskjellene “i de splittede eller gaffelformede tynne eikene og antallet åpninger i felgene og deres

form er tilstrekkelig markerte til å lage ulikheter i det overordnede inntrykket”. Det overordnede inntrykket byr ifølge tingretten på forskjeller og mangel på “déjà vu” og innebærer at Starco Norges felg “Angel” ikke krenker Audis designrettigheter.

På denne bakgrunn legger tingretten til grunn at felgen “Angel” heller ikke er å anse som en ulovlig produktetterligning etter markedsføringsloven § 30. Det er ikke fare for forveksling. Starco Norges handlinger kan heller ikke anses å være i strid med god forretningsskikk etter markedsføringsloven § 25. Dermed frifinnes Starco Norge. Selskapet tilkjennes også erstatning for tap som følge av en forutgående midlertidig forføyning.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Høyesterett: Ingen varemerkebeskyttelse for Stortorvets Gjæstgiveri

Restauranten “Stortorvets Gjæstgiveri” i Oslo har i flere hundre år drevet under samme navn. Et kombinert varemerke som omfattet navnet ble registrert 5. september 2018. Det oppsto konflikt da et selskap på Hamar tok i bruk det lignende navnet “Stortorvet Gjæstgiveri”.

I likhet med lagmannsretten kommer Høyesterett til at det ikke foreligger noen varemerkekrenkelse. Høyesterett legger til grunn at navnet “Stortorvets Gjæstgiveri” isolert sett er beskrivende og uten særpreg. “Stortorvet” angir geografisk plassering, mens “Gjæstgiveri” betyr det samme som “serveringssted”. Høyesterett vurderer det slik at den langvarige bruken av navnet taler for at innarbeidelse kan være

opnådd i Oslo, men at det ikke kan være tilfellet i landet for øvrig, heller ikke på Hamar. Dermed foreligger heller ikke krenkelse av et innarbeidet varemerke.

Høyesterett vurderer også markedsføringsloven §§ 30 og 25. Om § 30 uttaler Høyesterett at det ikke er nødvendig å ta stilling til om det var tale om etterligning, ettersom de to restaurantene uansett befinner seg i to forskjellige byer og at det ikke er noe som indikerer en forbindelse mellom de to restaurantene. På bakgrunn av denne vurderingen viser Høyesterett til at det heller ikke foreligger brudd på § 25.

Dommen kan leses [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Seier for Orkla i tvist om CIF og JIF

Saken gjelder rettighetene til varemerkene “CIF” og “JIF”, som benyttes for skurekrem. Unilever utviklet varemerkene i sin tid. Variantene “CIF” og “JIF” har blitt benyttet i ulike land. Orkla Home & Personal Care, tidligere Lilleborg, har stått for salg og markedsføring av JIF i Norge siden lanseringen i henhold til samarbeidsavtale med Unilever. Orkla/Lilleborg har registrert varemerket “JIF” i Norge. Unilever har flere norske varemerkeregistreringer for “CIF”.

Bakgrunnen for tvisten var at Unilever tok i bruk navnet “CIF” i Norge i 2018. Lilleborg mente at Unilevers bruk og registrering av “CIF” utgjorde brudd på Lilleborgs varemerkerettigheter til “JIF”. Lilleborg fremmet krav om at varemerket “CIF” skulle kjenne ugyldig, samt at Unilevers bruk av varemerket skulle forbys.

I dommen viser lagmannsretten til utgangspunktet om at den som først inngir varemerkesøknad har retten til registreringen, og at det er Lilleborg som har registrert JIF som varemerke i Norge. Lagmannsretten påpeker dessuten at den tilhørende logoen, som ofte har blitt benyttet sammen med navnet, har fått beskyttelse gjennom innarbeidelse.

I inngrepsvurderingen legger lagmannsretten til grunn at det er forvekslingsfare mellom “CIF” og “JIF”. Unilever er dermed avhengig av samtykke fra Lilleborg for sin bruk og/eller registrering av CIF-navnet i Norge. Samtykke må fremkomme utvetydig og positivt. Lagmannsretten legger til grunn at slikt samtykke ikke var gitt. Lagmannsretten forbød derfor Unilevers bruk av “CIF”.

Lagmannsrettens flertall ga derimot Unilever medhold i at Lilleborg tapte retten til å reagere mot registreringene basert på ulovfestede passivitetsregler. Lilleborg ble kjent med Unilevers registrering av CIF i 2009, men reagerte ikke før i 2018, da Unilever begynte å bruke varemerket. Ifølge flertallet ville det ikke vært krevende for Lilleborg å gjøre sitt syn klart da Lilleborg ble kjent med registreringene. Lilleborg hadde en klar oppfordring til å gjøre dette.

Resultatet av lagmannsrettens dom er derfor at Unilever står igjen med registreringer som ikke kan brukes.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Foretaksnavnet Fotolotto krenker Norsk Tippings varemerke “Lotto”

Borgarting lagmannsrett avsa 20. desember 2021 dom i saken mellom Norsk Tipping AS og Fotolotto.no AS. Norsk Tipping er innehaver av en rekke varemerkeregistreringer som inneholder ordet “Lotto”. Lagmannsretten opprettholder tingrettens avgjørelse. Det slås fast at “Lotto” er et velkjent varemerke i Norge, og at anvendelsen av betegnelsen FotoLotto for et konkurrerende norsk lotterispill utgjør en krenkelse av Norsk Tippings enerett.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Oslo tingrett: Vinprodusent og distributør har ikke krenket varemerket “Montrose”

Oslo tingrett avsa 15. oktober 2021 dom i sak mellom de to vinprodusentene Château Montrose og Domaine de Montrose og sistnevntes norske distributør Vinhuset Nofra AS.

Château Montrose tok ut søksmål mot Domaine de Montrose og distributøren med påstand om at deres bruk av betegnelsen “Montrose” var i strid med deres registrerte varemerker, jf. varemerkeloven § 4. Tingretten finner at de saksøkte må frifinnes under henvisning til unntaket i varemerkeloven § 5 første ledd bokstav b, som blant annet tillater bruk av angivelser som gjelder en vares geografiske opprinnelse eller andre egenskaper.

De saksøkte hadde brukt elementene “Domaine” og “Montrose” om vin som utelukkende består av druer fra vingården Domaine Montrose, noe

retten finner at klart omfattes av unntaket for geografiske angivelser. Hva gjelder bruken av elementene “Rose Montrose” for vin som bare delvis består av druer fra vingården og til dels inneholder ferdig vin produsert andre steder, er spørsmålet noe mer tvilsomt. Retten foretar en nærmere tolkning av § 5 første ledd bokstav b og kommer til at det ikke er et absolutt vilkår at varen må være fremstilt på stedet. Også andre momenter, som at varen er utviklet og designet på stedet, samt mer grunnleggende betraktninger av varens kommersielle opprinnelse og kvalitets- og opprinnelsesgarantifunksjon, vil ha betydning. Følgelig konkluderer retten med at bruken av “Rose Montrose” også er omfattet av unntaket.

Retten kommer videre til at Domaine de Montrose og deres distributørs bruk av nevnte elementer ikke innebærer forvekslingsfare med Château Montroses registrerte varemerker, og at bruken ikke er i strid med god forretningskikk.

Dommen er ikke rettskraftig.

Opphavsrettsåret

2021

Wiersholm

EU-domstolen: Embedding av bilder ved omgåelse av teknisk sperre utgjør opphavsrettsinngrep

EU-domstolen avsa dom 9. mars 2021 i sak C-392/19 (VG Bild-Kunst) mellom VG Bild-Kunst og Stiftung Preußischer Kulturbesitz (“SPK”).

Sakens bakgrunn var at SPK, en tysk kulturminnestiftelse, ønsket å benytte en bildekatalog tilhørende VG Bild-Kunst på sitt nettbaserte bibliotek Deutsche Digitale Bibliothek. SPK ba VG Bild-Kunst om lisens til slik bruk. VG Bild-Kunst stilte som vilkår at SPK tar i bruk tekniske sperrer for å hindre at bildene kan embeddes på tredjepartsnettsider. Ved embedding fremstår bildet som om det er lagt ut på tredjepartsnettsiden.

SPK tok ut søksmål mot VG Bild-Kunst med krav om at vilkåret skulle anses som urimelig og dermed ulovlig etter tysk rett. Ifølge den tyske domstolen beror vilkårets lovlighet på om tredjeparter som embedder materialet etter å ha omgått de tekniske sperrene kan anses å tilgjengeliggjøre verkene for allmennheten og dermed begå opphavsrettskrenkelser etter Infosoc-direktivet artikkel 3. Dette spørsmålet ble henvist til EU-domstolen.

I dommen kommenterer EU-domstolen at dersom opphaveren uten begrensninger har gitt samtykke til publisering av et verk på internett, må opphaveren anses å ha gitt samtykke til at verket gjøres tilgjengelig for alle internettbrukere. Tredjeparters hyperlenking til slike verk, herunder ved embedding, kan ikke anses som en opphavsrettskrenkelse, etter som verket kun gjøres tilgjengelig for den krets opphaveren tok i betraktning ved det opprinnelige samtykket (ingen “ny allmennhet”), jf. blant annet C-301/15 (Soulier and Doke) og C-466/12 (Svensson).

EU-domstolen kommer imidlertid til at saken stiller seg annerledes ved embedding som muliggjør omgåelse av tekniske sperrer (f.eks. en betalingsperre). Når sperren omgås, gjøres verket tilgjengelig for en “ny allmennhet” som opphaveren ikke tok i betraktning ved det opprinnelige samtykket. Dermed foreligger opphavsrettskrenkelse, jf. Infosoc-direktivet artikkel 3.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Instagramvideo av politibetjent var lovlig pga. allmenn interesse

Borgarting lagmannsrett avsa den 4. januar 2021 dom i sak om brudd på åndsverkloven § 104 om retten til eget bilde.

Sakens bakgrunn var at saksøkte publiserte en video på Instagram Stories av en polititjenestemann som utførte en anholdelse. Det forelå ikke samtykke til publiseringen.

Etter åndsverkloven § 104 er det forbudt å gjengi eller offentliggjøre “fotografi [som også må omfatte videofilm] som avbilder en person” uten samtykke av den avbildede. Spørsmålet for lagmannsretten var om publiseringen av videoen går fri fra forbudet i henhold til unntaksregelen i åndsverkloven § 104 (a), som gjelder i situasjoner hvor “avbildningen har aktuell og allmenn interesse”.

I dommen bemerker lagmannsretten at § 104 er en personvernbestemmelse. Den må tolkes i lys av retten til ytringsfrihet etter Grunnloven § 100 og EMD artikkel 10 og retten til privatliv i Grunnloven § 102 og EMD artikkel 8, som må avveies mot hverandre. Ifølge lagmannsretten er det sentrale spørsmålet hvilket bidrag video-filmen gir til en debatt av allmenn interesse.

Lagmannsretten legger til grunn at unntaksregelen kommer til anvendelse. Det fremholdes at det har “aktuell og allmenn interesse å publisere bilder av politiet under utførelsen av offentlig tjeneste”, samt at “[å]penhet om politiets utøvelse av makt bidrar til å opprettholde og styrke offentlig tillit til politiets arbeid og å sikre at politiet ikke misbruker sine

rettigheter og privilegier”. I tillegg kommenterer lagmannsretten at publisering av bilder av politiets utøvelse av offentlig tjeneste kan bidra til å sikre at politiet utøver sine oppgaver i samsvar med lover og regler. Det kommenteres også at videoen ikke er av privat karakter. Etter en helhetsvurdering legges det til grunn at saksøktes rett til ytringsfrihet må gå foran politibetjentens personvern.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Lovforslag om endringer i åndsverkloven for gjennomføring av Marrakech-forpliktelsene i norsk rett

Regjeringen fremmet 26. mars 2021 et lovforslag for Stortinget om endringer i åndsverkloven. I Proposisjon 115 LS (2020-2021) bes det om Stortingets samtykke til ratifikasjon av Marrakech-traktaten av 27. juni 2021 om å lette tilgangen til utgitte verk for personer som er blinde, har nedsatt synsevne eller har andre funksjonsnedsettelse som vanskeliggjør lesing, samt til godkjenning av EØS-komiteens beslutning om å innlemme Marrakechdirektivet (EU) 2017/1564 i EØS-avtalen. Forslaget innebærer enkelte endringer i åndsverkloven med sikte på å etablere en dekkende forskriftshjemmel for gjennomføring av Marrakech-forpliktelsene i norsk rett.

Lovforslaget er tilgjengelig [her](#).

Ny lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv.

Den 28. mai 2021 vedtok Stortinget lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. Loven gjennomfører det såkalte CRM-direktivet i norsk rett (europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/26/EU om kollektiv forvaltning av opphavsrett og nærstående rettigheter og multiterritoriell lisensiering av rettigheter til musikkverk for bruk på nettet i det indre marked).

Loven regulerer hvordan kollektive forvaltningsorganisasjoner skal forvalte opphavsrett og nærstående rettigheter, slik at dette gjøres på en ansvarlig, effektiv og åpen måte overfor både rettighetshavere og brukere. I henhold til § 1 har regelverket også som formål å sikre rettighetshavers valgfrihet ved kollektiv forvaltning av rettigheter.

De kollektive forvaltningsorganisasjonene som er omfattet av loven, er definert i lovens § 3. Dette omfatter organisasjoner med fullmakt til å forvalte opphavsrett eller nærstående rettigheter på vegne av mer enn én rettighetshaver til felles nytte for disse rettighetshaverne, som har dette som sitt eneste eller viktigste formål, og som er eiet eller kontrollert av sine medlemmer eller organisert uten økonomisk vinning som formål.

Loven er tilgjengelig [her](#).

Oslo tingrett: Seier for Jørn Lier Horst mot Gyldendal og Lydbokforlaget

Den 30. april 2021 avsa Oslo tingrett dom i saken mellom Gyldendal og Lydbokforlaget på den ene siden og Jørn Lier Horst og Sandnes Media ("SM") på den andre siden, som gjaldt spørsmål om Horst og SM hadde rett til å si opp avtaler om lydbokrettigheter.

Bakgrunnen var at Horst og SM i perioden 2012 til 2014 overdro utgiverrettighetene til flere barnebøker til Gyldendal, hvor Horst er forfatter av bøkene, mens SM er illustratør. Lydbokrettighetene, som Gyldendal i utgangspunktet hadde førsteretten til, ble utnyttet gjennom separate avtaler mellom Lydbokforlaget og Horst/SM, hvor Gyldendal var berettiget vederlag. I denne forbindelse ble "Normalkontrakt for skjønnlitteratur for barn og ungdom" benyttet.

Horst og SM var misfornøyd med at lydbøkene ikke ble tilgjengelige for hele strømmemarkedet. En stor del av det potensielle publikum uteble fordi det aldri kom i stand noen avtale mellom Lydbokforlaget og strømmetjenesten Storytel. Horst og SM sa derfor opp avtalene med Lydbokforlaget og inngikk deretter avtaler om strømming med Strawberry Publishing.

Hovedspørsmålet for tingretten var om vilkårene for oppsigelse av normalkontrakten var oppfylt:

"Avtalen kan etter at det er gått minst fem år fra den ble undertegnet sies opp av hver av partene med et halvt års varsel med mindre det er solgt minst 300 eksemplarer det siste året."

Ifølge ordlyden kunne avtalen altså ikke sies opp dersom det var “solgt minst 300 eksemplarer det siste året”. Det sentrale spørsmålet var om strømming, i form av antall lytt, skulle medregnes.

Tingretten legger til grunn at ordet “eksemplarer” må forstås slik at det ikke omfatter strømming. Ifølge tingretten fremstår det som “kunstig å omfatte det som salg av et eksemplar av lydboken når den blir lyttet til (strømmet)”. Tingretten viser dessuten til at strømmeabonnten ikke får noe eierskap til lydboken og til at strømmeabonnten ikke har noen særskilt betalingsforpliktelse knyttet til strømming av den enkelte lydbok. Videre viser tingretten til spesialitetsprinsippet i åndsverkloven § 67 (2) ved følgende uttalelse:

“Dersom strømmeinntektene skulle bli medregnet i det avtalte minstesalgsnivået, vil det medføre at oppsigelsesretten blir snevret inn og gjøre det mulig for Lydbokforlaget å hindre Lier Horst og Sandnes Media i å utnytte sine opphavsrettigheter på et område som ikke var kjent da kontrakten ble inngått. En slik rettighetsavståelse må komme klart til uttrykk i lydbokkontrakten for å bli lagt til grunn, jf. åndsverklovens § 67 annet ledd. Det gjør den ikke.”

Dermed var Horst og SMs oppsigelse gyldig.

Dommen er tilgjengelig [her](#).
Den er varslet anket.

EU-domstolen: Uttalelser om piratkopiering ved bruk av bittorrent

EU-domstolen avsa 17. juni 2021 en ny avgjørelse i sak C-597/19 om piratkopiering gjennom bruk av bittorrent-teknologien.

I avgjørelsen uttaler EU-domstolen seg om hva som skal til for at det foreligger et opphavsrettsbrudd ved bruk av bittorrent, i hvilken grad såkalte rettighetsaktører skal ha mulighet til å håndheve opphavsrettsbrudd, og hvordan innsamling av opplysninger om de som begår opphavsrettsbrudd står seg mot personvernet.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

Borgarting lagmannsrett: VGs bruk av fotografier i Rogstad-saken var lovlig

Den 22. september 2021 avsa Borgarting lagmannsrett dom i saken mellom VG og Advokatfirmaet Rogstad i den såkalte “Rogstad-saken”. Wiersholm har tidligere omtalt [tingrettssaken](#).

I likhet med tingretten kommer lagmannsretten til at VGs bruk av portrettfotografier av ansatte i advokatfirmaet Rognstad i reportasjer om advokatfirmaet var lovlig etter reglene om sitatrett i åndsverkloven. Lagmannsretten viser til at slike reportasjer er i “kjernen for den virksomhet media driver ved å undersøke og bringe frem slike saker, der forhold eller sammenhenger ikke tidligere har vært allmenn kjent”.

Advokatfirmaet Rogstad anførte for lagmannsretten at VGs bruk av fotografiene uttømmende

reguleres av åndsverkloven § 36 (2) om “gjengivelse av verk ved medias omtale av dagshending”, som er spesialregler som går foran den alminnelige sitatretten i åndsverkloven § 29.

I dommen avviser lagmannsretten dette. Ifølge dommen gir sitatretten en snever adgang til inngrep i eneretten, mens retten til bildebruk mot vederlag etter § 36 (2) i tilknytning til “dags-hendinger” er noe videre – typisk fordi media i slike tilfeller ikke vil ha tid til å innhente forhånds-samtykke.

Lagmannsretten uttaler videre at “[d]ersom den snevre adgangen til bruk av fotografier etter den alminnelige sitatretten i § 29 er oppfylt ut fra hensynet til å sikre offentlig diskusjon og meningsutveksling, kan lagmannsretten ikke se at § 36 annet ledd skal forstås slik at det likevel må betales vederlag fordi bruken også kan sies å være knyttet til en dagshending”.

Lagmannsretten legger til grunn at vilkårene om at rettighetshaveren først må ha offentliggjort fotografiene og at sitatbruken har skjedd i samsvar med “god skikk” er oppfylt.

Lagmannsretten anfører at det “ikke er tvilsomt” at bruken av sitatene ikke går lenger enn det formålet betinger. Det legges særlig vekt på at det lå bevisste journalistiske og redaksjonelle vurderinger bak valget og bruken av fotografiene. Det var et journalistisk poeng å få frem hvordan firmaet selv presenterer seg og sine ansatte. Lagmannsretten mener at dette også gjelder der fotografiene er gjengitt i sin helhet. Mens sitatretten ved litterære verk sjelden kan gi rett til å sitere hele verket, må fotografier ofte kunne siteres i sin helhet for at sitatretten ikke skal bli “vesentlig uthulet”. Ifølge lagmannsretten

kan man i denne saken vanskelig se for seg sitatbruk uten gjengivelse av portrettfotografiene i sin helhet.

Lagmannsretten presiserer at rammene for bruk av den alminnelige sitatretten i utgangspunktet er nokså snevre og er forbeholdt “spesielle tilfeller”. Det påpekes imidlertid at de vernede interesser i denne saken ikke tilsier en særlig snever sitatrett:

“Den legitime interessen for opphaveren er ikke særlig sterk når det gjelder denne type bilder. Som tidligere bemerket, er det lagmannsrettens syn at ingen av fotografiene har verkshøyde. (...) Portrettbildene er brukt, og skapt for å brukes, i markedsføring på internett. At bildene er ment brukt til å presentere medarbeidere i Advokatfirmaet Rogstad AS, og så brukes til nettopp å presentere dem i reportasjene – dog i et kritisk lys – gjør at de legitime interessene i denne sammenheng ikke har sterkt vern.”

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Oslo tingrett: VGTV har brukt klipp fra sportsbegivenheter i strid med åndsverkloven

Den 17. september 2021 avsa Oslo tingrett dom i “nyhetsrett”-saken mellom Viasat/NENT og VGTV. Bakgrunnen for saken var at VGTV hadde sendt klipp fra sportsbegivenheter som Viasat/NENT hadde rettigheter til, herunder klipp fra den tyske Bundesligaen, UFC-kamper og Formel 1-løp.

Den såkalte “nyhetsretten” er hjemlet i åndsverklovens § 22 (4). Bestemmelsen gir TV-selskaper adgang til å sende “korte utdrag fra begivenheter av stor interesse for allmennheten” uten samtykke fra rettighetshaveren.

Dommen inneholder en ganske grundig vurdering av “stor interesse for allmenheten” og trekker en noe snevrere ramme enn det som nok har vært praktisert i bransjen frem til nå. For de konkrete klippene som var bragt inn til prøving, kommer tingretten til at VGTVs bruk av klippene ikke faller innenfor “nyhetsretten”. Tingretten synes å legge avgjørende vekt på at klippene, da de ble sendt, ikke hadde nevneverdig interesse hos den norske befolkning. Tingretten påpeker blant annet at det ikke skjer noe ekstraordinært underveis i klippene som gir dem en slik karakter som åndsverkloven § 22 (4) krever. For de konkrete klippene er kanskje ikke dette så overraskende. Det som er mest prinsipielt interessant ved dommen, er rettens uttalelser om den snevre rekkevidden av § 22 (4).

På denne bakgrunn ble VGTV dømt til å betale vederlag og erstatning for tap av reklameinntekter.

Dommen er tilgjengelig [her](#). Den er omtalt i flere medier, herunder hos [Kampanje](#). Det er varslet at den vil bli anket.

Oslo tingrett: Tap for TONO i vederlagssak mot Oslo-Filharmonien

Den 3. september 2021 avsa Oslo tingrett dom i sak mellom TONO SA og Oslo-Filharmonien. Spørsmålet i saken var hvilket vederlag Oslo-Filharmonien skulle betale TONO for sin fremføring av musikk. Partene var enige om at Oslo-Filharmonien skulle betale et rimelig vederlag for sine fremføringer, jf. åndsverkloven § 69 og lov om kollektiv forvaltning av opphavsrettigheter § 28. Partene var imidlertid uenige om hvordan det rimelige vederlaget skulle utmåles.

Bakgrunnen for saken var at partene i flere tiår har hatt en avtale om fremføring av musikk. Avtalen har vært reforhandlet ca. hvert tiende år, sist i 1996. Denne avtalen innebar at orkestrene hadde en forhåndsgodkjenning for å fremføre TONOs repertoar. Oslo-Filharmonien rapporterte årlig inn hvilke verk de hadde fremført, og TONO brukte den innrapporterte informasjonen som grunnlag for avregning til rettighetshaverne.

I 2014 sa TONO opp avtalen med virkning fra 2016. Fra 1. januar 2016 har Oslo-Filharmonien betalt vederlag basert på TONOs ordinære konserttariff. Betaling etter konserttariffen har representert en tilnærmet halvering i årlig vederlag fra Oslo-Filharmonien sammenliknet med det som ble betalt under 1996-avtalen.

I dommen viser tingretten til at begrepet “rimelig vederlag” forutsetter en sammenheng mellom faktisk bruk og vederlagets størrelse. Det fremheves dessuten at utmålingen må hensynta verdien av retten som overføres, konkret andel vernelte verk og hva som er vanlig praksis.

Etter en konkret vurdering kommer tingretten til at TONO ikke kunne kreve noe annet eller mer av Oslo-Filharmonien enn av andre konsertarrangører for perioden forut for dommen, det vil si at konserttariffen måtte legges til grunn. Tingretten kommer, for perioden fremover i tid, også til at TONOs konserttariff bare vil kunne representerte rimelig vederlag hvis den tar høyde for andelen vernede verk.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Høyesterett skal behandle Rogstad-saken

Som redegjort for i [forrige nyhetsbrev](#), konkluderte lagmannsretten 22. september 2021 med at VGs bruk av portrettbilder fra Advokatfirmaet Rogstads nettside i forbindelse med en nyhetsreportasje om firmaet var lovlig. Lagmannsretten mente at vilkårene for den opphavsrettslige unntaksregelen om rett til å sitere verk/fotografier i åndsverkloven § 29 var oppfylt.

Høyesteretts ankeutvalg besluttet 29. november 2021 at saken skal behandles av Høyesterett hva gjelder lovtolkningen og rettsanvendelsen (subsumsjonen). Høyesteretts behandling vil utelukkende gjelde forståelsen av åndsverkloven § 29 (sitatretten) og § 36 andre ledd (rett til vederlag ved gjengivelse av dagshendinger).

Ankeforhandlinger i Høyesterett er berammet i april 2022. Det er første gang Høyesterett skal ta stilling til rekkevidden av sitatretten i et tilfelle som dette. Dommen vil kunne bidra til å avklare grensene mellom opphavsretten og pressefriheten. Norsk Redaktørforening har trådt inn

som partshjelper for VG.

Ankeutvalgets beslutning er tilgjengelig [her](#).

Oslo tingrett: Overdragelse av programvare i konsulentforhold – begrenset rom for spesialitetsprinsippet

Oslo tingrett avsa 11. oktober 2021 dom i sak mellom Baltazar Apartments Tjuvholmen og Netron om eierskap til programvare utviklet av Netron i oppdrag for Baltazar. Netron skulle utvikle en fullautomatisert booking-, innsjeknings- og administrasjonsløsning. De ansatte i Netron hadde overdratt sine opphavsretter til Netron, samt retten til å endre verket og overdra det videre, jf. åndsverkloven § 71.

Spørsmålet i saken var om programvaren var overdratt fra Netron til Baltazar. Avtalen mellom partene hadde følgende rettighetsklausul: *“Partene er enige om at de leveranser som Netron AS gjør i henhold til denne avtale er kundens eiendom. Egenutviklede moduler og halvfabrikata som Netron benytter i prosjektet er Netron sin eiendom”.*

I dommen vurderer retten om det såkalte “spesialitetsprinsippet” i åndsverkloven § 67 kan anvendes i saken. Dette prinsippet går ut på at opphaveren ved overdragelse av opphavsrett ikke skal anses å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for. Retten viser til at prinsippet har særlig betydning som tolkningsmoment i avtaleforhold der innehaveren av opphavsretten er den svake part. Retten legger til grunn at en slik skjevhet

i styrkeforhold ikke er til stede i denne saken. Ifølge retten innebærer dette at spesialitetsprinsippet ikke kan tillegges stor betydning.

Etter en konkret avtaletolkning kommer retten til at eksklusive rettigheter til programvaren ikke er overdratt til Baltazar. Ifølge retten er det ikke noe i avtalens ordlyd som tilsier eksklusivitet. Retten kommenterer dessuten at ordet "eiendom" i relasjon til dataprogrammer ikke er entydig. Det kan vanligvis ikke forstås som opphavsrett.

Videre legger retten vekt på at det foreligger bransjepraksis på området som sier at leverandøren beholder opphavsretten til programvare som utvikles spesielt for kunden, med mindre annet er avtalt i det enkelte tilfellet. Ifølge retten er det derfor Baltazar som måtte ha sannsynliggjort at selskapet har ervervet eksklusiv rett og/eller hele opphavsretten. Dermed konkluderer retten med at leverandøren Netron fortsatt har rett til å bruke programvaren.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

IT- og teknologiåret 2021

Nierholm

Høyesteretts ankeutvalg: Anke i Prai-saken nektes fremmet

Høyesteretts ankeutvalg avviste 11. januar 2021 anke over Borgarting lagmannsretts dom i sak LB-2019-504419. Saken gjaldt spørsmålet om lovligheten av applikasjonen Prai, som er en nedlastbar mobilapplikasjon som kobler sammen kunder med drosjesjåfører som befinner seg i nærheten, altså en form for digital praiking.

Lagmannsretten hadde kommet til at Prai i realiteten drev drosjeforidling og dermed var underlagt krav om løyve etter norsk rett. Selskapet anførte at Prai likevel måtte anses som lovlig etter ehandelsloven § 7, som oppstiller forbud mot krav om forhåndsgodkjenning eller lignende tillatelse som utelukkende er begrunnet i at tilbudet gjelder en informasjonssamfunnstjeneste (digitalt-formidlede tjenester vernet av e-handelsdirektivet). Lagmannsretten tok ikke direkte stilling til spørsmålet, ettersom § 7 ikke ble ansett å gjelde for tjenesteytere med etableringssted i Norge, jf. ehandelsloven § 5.

Etter at saken ble tatt opp til behandling i ankeutvalget, avsa EU-domstolen dom 3. desember 2019 i en lignende sak; C-62/19 (Star Taxi App). Saken gjaldt spørsmålet om et rumensk selskap, uten offentlig tillatelse, kunne levere en

applikasjon som knyttet kontakt mellom drosjesjåfører og kunder. Ifølge dommen utgjør applikasjonen en informasjonssamfunnstjeneste i direktivets forstand. Det uttales at art. 4 må tolkes slik at forbudet ikke får anvendelse der det nasjonale godkjenningskravet gjelder tilsvarende for økonomisk sammenlignbare tjenester. Bestemmelsen rammer dermed ikke krav som gjelder generelt eller krav som ikke eksklusivt og særskilt er rettet mot informasjonssamfunnstjenester.

I kjennelsen fra Høyesteretts ankeutvalg, hvor Prais anke nektes fremmet, henvises det til EU-domstolens dom.

Nye standardavtaler for skytjenester er lansert (SSA-Sky og PS2021 Cloud)

I april 2021 lanserte både Dataforeningen og DFØ sine standardavtaler for tjenester basert på skytjenester, henholdsvis [PS2021 Cloud](#) og [SSA-Sky](#). Begge standardavtalene har som mål å forenkle tilretteleggingen, innføringen og forvaltningen av standard skytjenester. Avtalene vil typisk være aktuelle for IT-tjenesteleveranser fra leverandører som baserer en del av sin leveranse på én eller flere skytjenester.

SSA-Sky, som trolig kommer til å bli den mest populære standarden, tar sikte på å være både forenkende og bedre tilpasset realitetene i markedet. Den vil kunne være forenkende ved at den kan anvendes uavhengig av om kunde eller leverandør er part i avtalen med skyleverandøren, samt fordi flere ulike skytjenester fra flere ulike skyleverandører kan etableres og forvaltes under én avtale. Den vil kunne være bedre tilpasset realitetene i markedet fordi den erkjenner at leverandøren sjelden er i posisjon til å forhandle vilkårene til skytjenestene eller til å svare for skyleverandørenes handlinger. Skyleverandørens standardvilkår inntas derfor direkte som et vedlegg til avtalen. Leverandørens ansvar begrenses som hovedregel til det som eksplisitt fremgår om leverandørens plikter etter avtalen. Alle andre krav relatert til skytjenestene må rettes mot skytjenesteleverandøren.

Vi har omtalt SSA-Sky i et eget [nyhetsbrev](#).

Ny lov om bredbåndsutbygging er trådt i kraft

Den nye [bredbåndsutbyggingsloven](#) trådte i kraft 1. juli 2021. Loven gjennomfører EUs direktiv om utbygging av høyhastighetsbredbånd (2014/61).

Formålet med loven er å bidra til kostnads-effektiv etablering av høyhastighetsnett ved å sikre tilgang til, og informasjon om, passiv fysisk infrastruktur og bygge- og anleggsarbeider. Det innebærer blant annet at en eier av fysisk infrastruktur, som elektrisitet, må gi tilgang til infrastrukturen til bredbåndsutbyggere slik at

det kan bygges internettlinjer. Loven vil dermed også bidra til utbygging av 5G og nyere mobildatateknologier.

NKOM har i forbindelse med lovens ikraft-tredelse opprettet nettsiden [Ekomportalen](#). Nettoperatører, som eier passiv infrastruktur egnet til framføring av bredbånd, skal legge inn opplysninger om sin fysiske infrastruktur i Ekomportalen, samt oppdatere denne innen to måneder etter endringer i infrastruktur. Plikten gjelder kun opplysninger som allerede finnes i elektronisk format. Nettoperatører skal også registrere opplysninger om søknadspliktig bygge- og anleggsarbeider i portalen.

DFØ har lansert “den lille skyavtalen” som et alternativ til standardavtalen SSA-Sky

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), som forvalter statens standardavtaler, lanserte 20. desember 2021 SSA-Lille Sky som et alternativ til ordinære SSA-Sky. Du kan lese mer om SSA-Sky [her](#). Den såkalte lille skyavtalen er beregnet på anskaffelse av enklere skytjenester som kan tas i bruk uten særlig bistand fra leverandøren. Avtalen omfatter enkle tilleggstenester som integrasjoner, tilpasninger og datakonverteringer. SSA-Lille Sky er omtrent halvparten så stor i omfang sammenliknet med ordinære SSA-Sky.

For mer informasjon om SSA-Lille Sky og for å laste ned avtalen, se [DFØ sine nettsider](#).

Personvernåret

2021

Wiersholm

Nye retningslinjer fra Det europeiske personvernrådet

Det europeiske personvernrådet (Personvernrådet) vedtok 14. januar 2021 nye [retningslinjer for avvikshåndtering](#). EDPB har fokusert på å gi en praksisorientert veiledning som inneholder eksempler på de mest vanlige kategoriene av avvikssaker. Retningslinjene angir blant annet hva som skal anses som god og dårlig praksis for de ulike avvikskategoriene og veiledning om identifisering og vurdering av risiko. Videre forklares det i hvilke tilfeller en behandlingsansvarlig skal varsle sin nasjonale tilsynsmyndighet og informere de berørte.

Personvernrådet har også nylig utarbeidet [retningslinjer om virtuelle stemmeassistenter](#). Virtuelle stemmeassistenter er tjenester som forstår talekommandoer og utfører dem eller, eventuelt, formidler dem til andre IKT-systemer. Teknologien er i dag tilgjengelig på for eksempel smarttelefoner, nettbrett og smarte høyttalere. Retningslinjene identifiserer noen av de mest relevante utfordringene på området, slik som krav om innebygget personvern, rettslig grunnlag, opplysningsplikt, innsamling av unødvendige data og sammenkobling med tredjepartstjenester. Videre gis anbefalinger til interessenter om hvordan disse utfordringene skal adresseres. Retningslinjene ligger ute på offentlig høring frem til 23. april 2021.

Overtredelsesgebyr til Ålesund kommune

Datatilsynet har ilagt Ålesund kommune et overtredelsesgebyr på 50 000 kroner for bruk av treningsappen Strava i skolen. Gebyret føyer seg inn i rekken av gebyrer ilagt for utilstrekkelig ivaretagelse av skoleelevers personvern.

Strava er en treningsapp som loggfører trening og lar brukerne analysere og sammenligne sine data med egne eller andres treningslogger. Ålesund kommune påla elever ved to skoler å laste ned Strava til bruk i gymtimene. Appen tar i bruk sporingsfunksjoner, og disse opplysningene ble brukt av skolene til å sjekke at alle elevene hadde fullført tildelte oppgaver.

Datatilsynet la blant annet vekt på at appen muliggjorde systematisk monitorering av elevenes effektivitet og ferdigheter. Det skulle derfor vært gjennomført en personvernkonsekvensvurdering, noe kommunen ikke hadde gjort. Datatilsynet påpekte også at kommunen ikke hadde gjennomført en risikovurdering av sikkerheten før appen ble tatt i bruk, samt at kommunens personvernrutiner var mangelfulle.

Saken viser viktigheten å gjennomføre grundige risikovurderinger før man tar i bruk verktøy for behandling av personopplysninger, samt viktigheten av å etablere dokumenterte personvernrutiner. Les mer om saken [her](#).

Varsel om overtredelsesgebyr til Grindr

Den 24. januar 2021 varslet Datatilsynet et overtredelsesgebyr på 100 millioner kroner til dating-appen Grindr for brudd på samtykkekravene i GDPR. Dette er det hittil høyeste varslede overtredelsesgebyret fra Datatilsynet.

Grindr er en lokasjonsbasert dating-app som særlig retter seg mot homofile og bifile menn og transpersoner. I januar 2020 klagde Forbrukerrådet Grindr inn til Datatilsynet. Bakgrunnen for klagen var at Grindr utleverer GPS-lokasjon og opplysninger fra brukerprofilene til tredjeparter for markedsføringsformål. Tredjepartene kan potensielt dele disse dataene videre.

Datatilsynets foreløpige konklusjon er at slik utlevering av personopplysninger krever samtykke. Det legges videre til grunn at Grindr samtykker er ugyldige fordi brukerne måtte godta personvernerklæringen i sin helhet for å kunne bruke appen, samt at de ble ikke spurt særskilt om de ville samtykke til utlevering til tredjeparter. Dessuten var informasjon om utleveringen av personopplysninger ikke tilstrekkelig tydelig eller tilgjengelig for brukerne.

Datatilsynet uttaler at de har mottatt merknader til varselet fra både Grindr og Forbrukerrådet. Datatilsynet skal vurdere merknadene før de endelig konkluderer i saken.

Les mer om saken [her](#) og [her](#).

Overtredelsesgebyrer for ulovlig videresending av ansattes e-post

Datatilsynet har hittil i 2021 fattet to vedtak om overtredelsesgebyrer på hhv. 200 000 og 250 000 kroner for ulovlig videresending av ansattes e-post. Cyberbook AS er et av selskapene som ha fått vedtak om overtredelsesgebyr mot seg. Navnet på det andre selskapet er unntatt offentligheten for å skjerme identiteten til den ansatte. Begge sakene startet med en klage fra en (tidligere) ansatt som opplevde at arbeidsgiveren hadde tatt i bruk automatisk videresending av vedkommendes e-post.

I begge vedtakene konkluderer Datatilsynet med at videresendingen er i strid med forskrift om arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og annet elektronisk lagret materiale, samt kravet til rettslig grunnlag etter personvernforordningen. I tillegg til overtredelsesgebyret fikk selskapene pålegg om å etablere skriftlige rutiner for innsyn i innboksene til sine ansatte.

Datatilsynets omtale av sakene kan leses [her](#) og [her](#). Vedtakene er ikke publisert.

Overtredelsesgebyr til Dragefossen AS

Den 8. mars 2021 vedtok Datatilsynet et overtredelsesgebyr på 150 000 kroner mot Dragefossen AS for ulovlig direktesending fra kameraovervåking av offentlig område. Bakgrunnen for saken var at kraftselskapet hadde montert et webkamera på taket av kontorbygget i Rognan sentrum som direktesendte opptakene på selskapets hjemmesider og YouTube-kanal. Datatilsynet uttaler i vedtaket at ved å sammenholde opplysningene fra kamerabildene med

forhåndskunnskaper om personene som er avbildet, vil enkeltpersoner som ble fanget opp av kameraet direkte eller indirekte kunne identifiseres. Dette til tross for at det som klar hovedregel ikke var mulig å se detaljer i ansikter eller lese registreringsnummer på biler gjennom opptakene. Kameraovervåkingen utgjorde dermed en behandling av personopplysninger om identifiserte eller identifiserbare fysiske personer i henhold til GDPR artikkel 2 nr. 1 og artikkel 4 nr. 1.

Videre uttaler Datatilsynet at Dragefossen AS ikke hadde rettslig grunnlag etter GDPR artikkel 6 nr. 1 bokstav f (berettiget interesse) for behandlingen av personopplysninger gjennom kameraovervåkingen i Rognan sentrum og direktesendingen på YouTube og hjemmesiden. Ifølge tilsynet går de registrertes interesser og grunnleggende rettigheter og friheter her klart foran selskapets eventuelle berettigede interesser, og krever vern av personopplysninger. I vurderingen legger Datatilsynet blant annet vekt på at den ulovlige kameraovervåkingen berørte et betydelig antall personer som oppholdt seg i det aktuelle offentlige området, inkludert barn, og som ikke forventet å bli overvåket. Dragefossen AS hadde dessuten ingen tilknytning til verken de registrerte eller de aktuelle aktivitetene deres.

Vedtaket kan leses i sin helhet [her](#). Datatilsynets oppsummering av vedtaket er tilgjengelig [her](#).

Et skritt nærmere for ny e-privacy-forordning

I februar i år klarte Rådet for den europeiske union, under Portugals formannskap, for første gang å bli enige om et utkast til e-privacy-

forordning. Forordningen har vært gjenstand for forhandlinger siden 2017. Åtte andre formannskap har forsøkt å komme frem til kompromisser i teksten, som blant annet skal regulere bruk av cookies.

Utkastet skal nå legges frem for Europaparlamentet, der det vil bli ytterligere forhandlinger. Selv om Portugal har klart å samle Rådet om et utkast, gjenstår det fremdeles flere punkter som medlemslandene er uenige om.

EU-landene har særlig vært uenige om hvorvidt det må samtykkes til bruk av cookies og hvorvidt det skal gjøres unntak for nasjonale myndigheters særlige behov. Frankrike har vært en sterk forkjemper for myndighetenes rett til overvåking av elektronisk kommunikasjon for sikkerhetsformål. Frankrike har foreløpig vunnet frem med sitt syn, til tross for Tysklands kraftige protester.

Hovedregelen er fremdeles at det må foreligge samtykke for å sette cookies. I forordningen er det imidlertid gjort unntak for blant annet sikkerhetsoppdateringer og funksjonelle cookies. I tillegg er det lagt opp til at man skal kunne gi samtykke til visse cookies ved å oppdatere innstillingene i egen nettleser.

Den nye e-privacy-forordningen vil erstatte det gjeldende e-privacy-direktivet og skal gjelde som lex specialis i forhold til GDPR. Forordningen vil, når den trer i kraft, gjelde i hele EU uten lokale tilpasninger, noe som vil sikre lik regulering i EU. Det er foreslått at forordningen skal tre i kraft først 24 måneder etter at den er vedtatt, som i realiteten betyr at det gjenstår minst tre år.

Forslag om endringer i personopplysningslovens unntak for yrings- og informasjonsfrihet

Justis- og beredskapsdepartementet har foreslått endringer i unntaksregelen for yrings- og informasjonsfrihet i personopplysningsloven § 3. Endringene, herunder innføringen av et nødvendighetskriterium, skal legge til rette for mer nyanserte vurderinger av forholdet mellom yrings- og informasjonsfriheten og personvernet.

For å gjøre det klart at forslaget ikke vil medføre endringer for redaktørstyrte medier, er det foreslått å innta en særskilt unntaksregel som viderefører gjeldende rett for medier som er omfattet av medieansvarsloven.

Informasjon om endringsforslaget er tilgjengelig [her](#).

Nye standardklausuler for overføring av personopplysninger til tredjeland

Den 4. juni 2021 publiserte EU-kommisjonen nye standardklausuler for overføring av personopplysninger til land utenfor EU/EØS (tredjeland). Virksomhetene har nå 18 måneder på seg til å erstatte de tidligere standardklausulene med de nye.

EU-kommisjonens standardklausuler er det mest brukte overføringsgrunnlaget. Frem til nå har standardavtalene vært basert på det gamle personvernregelverket.

De nye standardklausulene bygger på GDPR og oppfyller GDPRs innholds krav til en databehandleravtale. Dette innebærer at det ikke er nødvendig med en separat databehandleravtale ved siden av standardklausulene.

De nye standardklausulene kontraktfester videre dataimportørens plikter ved eventuelle innsynsforespørsler fra offentlige myndigheter i tredjelandet. Dette er en direkte konsekvens av Schrems II-dommen og bidrar til å redusere risikoen knyttet til slike innsynsforespørsler.

I motsetning til de tidligere standardklausulene, har de nye en modulær oppbygning, som fanger opp flere partskonstellasjoner enn kun overføringer mellom en behandlingsansvarlig og en databehandler og utlevering mellom to behandlingsansvarlige. I tillegg inneholder de nye standardklausulene en inntredelsesklausul som gjør det mulig for tredjeparter å slutte seg til avtalen. Dette vil gjøre det enklere å håndtere utskifting av parter over tid, eksempelvis ved endringer i konsernforhold.

De nye standardklausulene er tilgjengelig [her](#).

Vi har oppsummert de viktigste sidene ved klausulene og gitt anbefalinger om hvordan disse bør implementeres i et eget [nyhetsbrev](#).

Oppdatert veiledning fra EDPB om Schrems II

Det europeiske personvernrådet (the European Data Protection Board – EDPB) har revidert sin veiledning fra november 2020 om overføring av personopplysninger til tredjeland etter Schrems II-avgjørelsen.

Før personopplysninger kan overføres til tredjeland, må dataeksportøren først undersøke om beskyttelsesnivået som vil oppnås i praksis er tilsvarende som i EØS. Hvis dette ikke er tilfellet, må det implementeres ytterligere tiltak. Veiledningen skal bistå virksomheter som overfører personopplysninger til tredjeland med å identifisere slike ytterligere tiltak.

Veiledningen fra 2020 har vært på høring. I oppdatert versjon av veiledningen hensyntas noen av innspillene fra høringsrunden. Den største endringen er at anbefalingene åpner opp for at man kan legge større vekt på dataimportørens praktiske erfaring med overvåkingslover.

EDPBs pressemelding og veiledningen er tilgjengelig [her](#).

Varsel om overtredelsesgebyr til Disqus Inc.

Datatilsynet har varslet Disqus Inc. om et overtredelsesgebyr på 25 millioner kroner. Dette er det nest høyeste gebyret som Datatilsynet har varslet noensinne.

Disqus Inc. er et amerikansk selskap. Datatilsynet har likevel myndighet til å legge selskapet overtredelsesgebyr fordi saken berører norske borgere.

Disqus tilbyr blant annet kommentarfeltløsninger og annonsering til nettsider. I varselet legger Datatilsynet til grunn at selskapet har sporet, profilert og delt personopplysninger om brukere av kommentarfeltløsninger. Personopplysningene har blitt delt med markedsføringselskaper uten at selskapene som brukte kommentarfeltløsningen på sine nettsider eller brukerne av kommentarfeltene har vært klar over det.

Datatilsynet legger videre til grunn at Disqus ikke har hatt behandlingsgrunnlag for slik sporing, profilering og deling av personopplysninger. Ifølge Datatilsynet er det ikke tilstrekkelig å basere behandlingen av personopplysninger på berettiget interesse. Slik behandling krever som hovedregel samtykke.

Sammen med det varslede [overtredelsesgebyret til Grindr](#) viser varselet til Disqus at Datatilsynet ser alvorlig på deling av personopplysninger uten rettslig grunnlag og uten tilstrekkelig informasjon til de registrerte.

Varselet er tilgjengelig [her](#).

Overtredelsesgebyrer i forbindelse med kameraovervåking

Datatilsynet har nylig ilagt to overtredelsesgebyrer om kameraovervåking.

Den første saken gjaldt oversendelse av personopplysninger fra kameraopptak uten rettslig grunnlag. I forbindelse med hærverk på en betalingsterminal, ble opptak og opplysninger fra et vaskeanleggs kameraovervåking uoppfordret sendt til arbeidsgiveren til personen som selskapet mente hadde utført hærverket. I vedtaket konkluderer Datatilsynet med at oversendelsen til den registrertes arbeidsgiver var unødvendig for formålet om forebygging og oppklaring av hærverk, blant annet fordi opptakene allerede var utlevert til politiet. Videre legger Datatilsynet vekt på at utlevering av personopplysninger om påståtte eller mistenkte straffbare handlinger til den registrertes arbeidsgiver ofte vil oppleves som en personlig belastning, samt at dette potensielt kunne fått konsekvenser for den registrertes arbeidsforhold.

Den andre saken gjaldt kameraovervåking av restaurantlokaler uten rettslig grunnlag. I vedtaket legger Datatilsynet til grunn at overvåkningskameraene filmet mer av lokalene enn nødvendig (kameraovervåkingen rammet både gjester og ansatte), at det ikke var nødvendig med døgnkontinuerlig overvåking, samt at selskapet ikke ga god nok informasjon om overvåkingen. Datatilsynet uttaler at strenge vilkår må være oppfylt for å overvåke med kamera, særlig på arbeidsplassen. I tillegg legger Datatilsynet vekt på at gjester på et serveringssted har en berettiget forventning om å ikke bli filmet mens de spiser.

Datatilsynets omtaler av sakene er tilgjengelige [her](#) og [her](#).

Nye retningslinjer fra Det europeiske personvernrådet

Det europeiske personvernrådet (Personvernrådet) har kommet med to nye veiledere.

Den første veilederen inneholder [retningslinjer for bruk av GDPR artikkel 65 nr. 1 bokstav a](#). [GDPR artikkel 65 nr. 1 bokstav a](#) er en mekanisme for tvisteløsning som tar sikte på å løse uenigheter mellom datatilsynsmyndigheter i saker som gjelder grenseoverskridende behandling av personopplysninger, samt å sørge for ensartet anvendelse av regelverket. Retningslinjene gjennomgår hovedfasene i bestemmelsens prosedyrer og avklarer Personvernrådets kompetanse når de vedtar en juridisk bindende beslutning etter bestemmelsen.

Personvernrådet har også utarbeidet en [veileder om vurdering av sertifiseringskriterier](#). Denne veilederen er et tillegg til Personvernrådets [retningslinjer om sertifisering og identifisering av sertifiseringskriterier i henhold til GDPR artikkel 42 og 43](#). Tilleggsveiledningen utdyper elementer fra disse retningslinjene.

Europeiske tilsynsmyndigheter ilegger rekordstore GDPR-bøter

Luxembourgs datatilsyn har ilagt Amazon et overtredelsesbot på 746 millioner euro for brudd på GDPR knyttet til behandling av personopplysninger i forbindelse med målrettet annonsering. Videre har det irske datatilsynet ilagt WhatsApp en bot på 225 millioner euro for deling av data med andre selskaper i Facebook-konsernet.

Dette er den henholdsvis største og neststørste boten som er ilagt siden GDPR trådte i kraft i 2018. Det kan dermed se ut som om europeiske tilsynsmyndigheter har blitt mer aggressive i sin håndhevelse av forordningen. Det finnes foreløpig lite offentlig tilgjengelig informasjon om bakgrunnen for boten til Amazon, noe som i hovedsak skyldes at Luxembourgs datatilsyn er underlagt taushetsplikt inntil saken er ferdig behandlet.

Storbritannia har tilstrekkelig beskyttelsesnivå

Utgangspunktet er at overføring av personopplysninger til land utenfor EØS er forbudt, med mindre det foreligger et rettslig grunnlag for overføringen i GDPR kapittel V. Ettersom Storbritannia ikke lenger er en del av EØS, gjelder dette forbudet i utgangspunktet også i relasjon til Storbritannia.

EU-kommisjonen fattet imidlertid nylig en adekvansbeslutning for Storbritannia i samsvar med GDPR artikkel 45. Det betyr at personopplysninger fremdeles kan overføres til Storbritannia uten at dataeksportøren må foreta seg noe for at overføringen skal være lovlig. Begrunnelsen er at Storbritannia anses å ha et tilstrekkelig beskyttelsesnivå for personopplysningene i samsvar med GDPR.

Beslutningen opphører automatisk etter fire år. Den kan imidlertid forlenges dersom Storbritannia opprettholder et tilstrekkelig beskyttelsesnivå. EU-kommisjonen har også mulighet til å oppheve beslutningen tidligere hvis beskyttelsesnivået svekkes i løpet av fireårs-

perioden. Adekvansbeslutningen gjelder derimot ikke overføring av personopplysninger for formål knyttet til immigrasjonskontroll i Storbritannia.

Mer informasjon om adekvansbeslutningen finnes på [EU-kommisjonens](#) og [Datatilsynets](#) nettsider. Beslutningen fra EU-kommisjonen er tilgjengelig [her](#).

Nye standard kontraktsbestemmelser trer i kraft

Fra og med 27. september 2021 er det ikke lenger anledning til å bruke EU-kommisjonens gamle standard kontraktsbestemmelser (SCC) for overføring av personopplysninger til tredjeland. Fra nå av må de nye kontraktsbestemmelsene benyttes. De gamle kontraktsbestemmelsene er riktignok gyldige frem til 27. desember 2022, men det vil være fornuftig å igangsette prosessen med å inngå nye kontrakter snart.

Datatilsynet anbefaler at kontrakter med gamle SCC oppdateres fortløpende. De nye kontraktsbestemmelsene oppfyller kravet til databehandleravtale i GDPR artikkel 28. Disse kan derfor også brukes som databehandleravtale hvis partene ikke ønsker å inngå en separat avtale. EU-kommisjonen har for øvrig også publisert en standard databehandleravtale i situasjoner hvor opplysninger ikke overføres til tredjeland.

Ny rapport: Datatilsynet vil ikke ha en Facebook-side

Datatilsynet har gjennomført en intern risikovurdering av hvorvidt Datatilsynet skal ha en egen side på Facebook. Vurderingen resulterte i en rapport som oppsummerer Datatilsynets analyser, vurderinger og konklusjoner av risiko, risikohåndtering og plikter etter personvernregelverket for det tilfellet at Datatilsynet oppretter og kommuniserer gjennom en side på Facebook.

Basert på en helhetsvurdering konkluderer Datatilsynet med at de ikke vil opprette en egen side på Facebook. Begrunnelsen er at en slik behandling av personopplysninger medfører en høy risiko for brukernes rettigheter og friheter. Videre legger Datatilsynet blant annet vekt på at de ikke vil oppfylle alle vilkårene i GDPR artikkel 26 om felles behandlingsansvar og at de heller ikke vil være i stand til å iverksette tiltak som reduserer risikoen i tilstrekkelig grad.

Ifølge Datatilsynet vil vurderingen trolig også kunne være av interesse for andre virksomheter, herunder som et eksempel på bruk av DPIA (Data Protection Impact Assessment) i praksis. Datatilsynet understreker imidlertid at vurderingene som er gjort kun gjelder Datatilsynets egen bruk av Facebook og at det ikke gjort en generell vurdering av andre virksomheters bruk av Facebook.

Datatilsynets oppsummering av rapporten kan leses [her](#). Selve rapporten er tilgjengelig [her](#).

Ny veileder fra Datatilsynet om overføring av personopplysninger ut av EØS

Datatilsynet har publisert en ny veileder om overføring av personopplysninger til land utenfor EØS, herunder om de ulike overføringsgrunnlagene i GDPR og tilleggskravene etter Schrems II-dommen.

Veilederen inneholder også et eget punkt om ansvar i tilfeller der personopplysninger utelukkende blir behandlet innenfor EØS, men der databehandleren likevel kan være underlagt tredjelandets lovgivning, herunder overvåkningslover. Som eksempel viser Datatilsynet til den amerikanske overvåkningsloven FISA 702, som også kan gjelde data lagret i Europa. Ifølge Datatilsynet kan databehandleren selv bli ansett som behandlingsansvarlig for en eventuell utlevering av personopplysninger til tredjelandets myndigheter i slike tilfeller, gitt at databehandleren handler i strid med den behandlingsansvarliges instruksjoner. I så fall er det trolig databehandleren som får ansvaret for å sikre at overføringen til tredjelandet er lovlig, herunder i lys av Schrems II-dommen. Den behandlingsansvarlige vil imidlertid fortsatt ha andre forpliktelser etter personvernregelverket.

Datatilsynets veileder er tilgjengelig [her](#).

Datatilsynet: Overtredelsesgebyr for ulovlig overføring av personopplysninger til Kina

Den 27. september 2021 fattet Datatilsynet vedtak om overtredelsesgebyr på 5 millioner kroner mot det norske bompengeselskapet Ferde AS. Bakgrunnen er at Ferde overfører personopplysninger knyttet til passeringer i bomringer til en databehandler i Kina.

I vedtaket konkluderer Datatilsynet med at det foreligger klar sannsynlighetsovervekt for at Ferde manglet databehandleravtale, risiko-vurdering og overføringsgrunnlag for overføring av personopplysninger ut av EU/EØS i en periode på ca. 1 – 2 år mens den aktuelle behandlingen av personopplysninger fant sted. Ifølge Datatilsynet må dette karakteriseres som et “klart avvik” fra de pliktene som følger av GDPR. Varigheten av overtredelsen anses som en skjerpene omstendighet i den konkrete vurderingen.

Datatilsynets omtale av saken kan leses [her](#). Vedtaket er tilgjengelig [her](#).

Datatilsynet: Overtredelsesgebyrer for manglende tilgangsstyring

Datatilsynet fattet den 20. september 2021 to vedtak om overtredelsesgebyr for manglende tilgangsstyring mot St. Olavs Hospital (750 000 kroner) og Høylandet kommune (400 000 kroner). I begge vedtakene legger Datatilsynet vekt på at overtredelsene gjelder helseopplysninger som har et særskilt krav på vern etter personvernregelverket. Dette øker alvorlighetsgraden av lovbruddene.

I sistnevnte sak legger Datatilsynet også vekt på at kommunen ikke iverksatte noen adekvate tiltak for å forhindre videre lovbrudd etter at avviket ble oppdaget. Ifølge Datatilsynet taler dette i retning av grunnleggende mangler ved rutinene for skjerming av helseopplysninger og håndtering av avvik.

Sakene illustrerer viktigheten av å ha på plass et tilfredsstillende internkontrollsystem og rutiner for tilgangsstyring, særlig dersom virksomheten behandler særlige kategorier av personopplysninger.

Datatilsynets omtale av sakene kan leses [her](#) og [her](#). Vedtakene er tilgjengelige i sin helhet [her](#) og [her](#).

Høyesterett: Legelisten.no er ikke i strid med GDPR

Legelisten.no er en nettside hvor det er mulig å dele vurderinger av helsepersonell. Det er blant annet mulig å gi kommentarer og vurderinger i form av stjerner. I 2017 traff Datatilsynet vedtak om at helsepersonell skulle kunne reservere seg fra å bli vurdert på Legelisten.no.

Legelisten.no klagde dette vedtaket inn for Personvernemnda. Personvernemnda fant at Legelisten.no ikke trengte å innføre en generell reservasjonsadgang til å reservere seg. Spørsmålet om gyldigheten av Personvernemndas vedtak har versert for domstolene siden.

I sin avgjørelse av 7. desember 2021 konkluderer Høyesterett med at Personvernemndas vedtak er gyldig. Høyesterett konkluderer med at

det foreligger behandlingsgrunnlag etter GDPR artikkel 6 nr. 1 bokstav f. Høyesterett vektlegger særlig at Legelisten.no dekker et viktig informasjonsbehov.

Dette er første gang Høyesterett anvender GDPR.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

Datatilsynet har ilagt sitt hittil største overtredelsesgebyr til Grindr

I vårt [nyhetsbrev for Q1 2021](#) skrev vi om at Datatilsynet hadde varslet et overtredelsesgebyr på 100 millioner kroner til dating-appen Grindr for brudd på samtykkekravene i GDPR. Den 13. desember 2021 fattet Datatilsynet vedtak i saken, og reduserte det opprinnelige varslede gebyret til 65 millioner kroner. Dette er det hittil høyeste overtredelsesgebyret Datatilsynet har ilagt.

Grindr er en lokasjonsbasert dating-app som særlig retter seg mot homofile og bifile menn og transpersoner. I januar 2020 klagde Forbrukerrådet Grindr inn til Datatilsynet. Bakgrunnen for klagen var at Grindr utleverte opplysninger om brukerne til tredjeparter for markedsføringsformål, inkludert lokasjonsdata og at de er Grindr-brukere. Tredjepartene kunne potensielt dele disse dataene videre.

Datatilsynets konklusjon er at slik utlevering av personopplysninger krever samtykke, og at samtykkene Grindr samlet inn ikke oppfylte samtykkekravene i GDPR. Dermed har Grindr utlevert personopplysninger til tredjeparter uten rettslig grunnlag i GDPR artikkel 6(1) og artikkel 9(1).

Datatilsynets oppsummering av saken kan leses [her](#) og vedtaket er tilgjengelig i sin helhet [her](#). Ifølge informasjon på Datatilsynets nettsider har Grindr fått utsatt klagefrist til 14. februar 2022.

Høring: Ny veileder fra EDPB om overføring av personopplysninger til tredjeland

Det gjelder særskilte krav for at overføring av personopplysninger til land utenfor EØS (tredjeland) eller internasjonale organisasjoner skal være lovlig etter GDPR. GDPR inneholder imidlertid ingen definisjon av hva som anses som en "overføring" til et tredjeland. Den 18. november 2021 vedtok det europeiske personvernrådet (EDPB) en ny veileder som skal bidra til å klargjøre hva som ligger i dette begrepet.

EDPB oppstiller tre kumulative vilkår som må være oppfylt for at det skal være tale om en overføring:

- En behandlingsansvarlig eller databehandler er underlagt GDPR for en bestemt behandling av personopplysninger.
- Den behandlingsansvarlige eller databehandleren (dataeksportøren) tilgjengeliggjør eller sender de aktuelle personopplysningene til en annen behandlingsansvarlig, felles behandlingsansvarlig eller databehandler (dataimportøren).
- Dataimportøren er i et land utenfor EØS eller er en internasjonal organisasjon, uavhengig av om dataimportøren er underlagt GDPR i henhold til artikkel 3(2).

Veilederen klargjør blant annet at det ikke regnes som en overføring i GDPRs forstand at personopplysninger samles inn direkte fra registrerte i

EØS, på den registrertes initiativ, fra et tredjeland. Begrunnelsen er at den registrerte ikke anses som en behandlingsansvarlig eller en databehandler i henhold til GDPR. Det samme gjelder dersom en ansatt i en europeisk virksomhet reiser til et tredjeland og har fjerntilgang til selskapets systemer fra tredjelandet. Dette innebærer ingen overføring under GDPR ettersom den ansatte ikke er å anse som en annen behandlingsansvarlig, felles behandlingsansvarlig eller databehandler, men en del av den behandlingsansvarlige virksomheten. Behandlingen av personopplysninger, herunder den ansattes fjerntilgang til selskapets systemer, utføres dermed innenfor den samme behandlingsansvarlige enheten.

EDPB understreker at selv om man kommer til at det ikke foreligger en overføring av personopplysninger under GDPR, kan det likevel foreligge risikoer knyttet til den bestemte behandlingsaktiviteten i tredjelandet som må håndteres for at behandlingen skal være lovlig. For eksempel kan det bli nødvendig å iverksette ytterligere tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak i henhold til GDPR artikkel 32.

Veilederen er tilgjengelig [her](#). Datatilsynet har publisert en oppsummering av denne på sin [nettside](#). Veilederen er ute på høring frem til 31. januar 2022.

Andre nye veiledere fra det europeiske personvernrådet (EDPB)

GDPR artikkel 23 åpner for at medlemslandene, ved lovgivningsmessige tiltak og på visse vilkår, kan begrense rekkevidden av enkelte forpliktelser og rettigheter i forordningen. Den 13. oktober 2021 vedtok EDPB en veileder som tar

sikte på å klargjøre hvordan GDPR artikkel 23 kan anvendes i praksis, herunder hva som ligger i de ulike vilkårene bestemmelsen oppstiller.

Veilederen er tilgjengelig [her](#).

Videre vedtok EDPB den 14. desember 2021 en praktisk veiledning om varsling av databrudd i henhold til GDPR artikkel 33 og 34. Veilederen bygger på erfaringer gjort av de nasjonale tilsynsmyndighetene siden GDPR trådte i kraft og inneholder en rekke praktiske eksempler som skal hjelpe behandlingsansvarlige med å håndtere og vurdere databrudd.

Veiledningen er tilgjengelig [her](#).

Datatilsynet varsler forbud mot nettleserutvidelsen “Shinigami Eyes”

Shinigami Eyes er en nettleserutvidelse tilgjengelig via nettleserne Chrome og Firefox. Formålet med nettleserutvidelsen er å markere og identifisere individer på internett og sosiale medier for å tydeliggjøre om personen er å betrakte som anti- eller pro transpersoner. Datatilsynets foreløpige konklusjon er at nettleserutvidelsen ikke har rettslig grunnlag for behandlingen av personopplysninger basert på interesseavveining i henhold til artikkel 6 nr. 1 bokstav f. Datatilsynet viser blant annet til hvordan det vil kunne få uheldige konsekvenser for ytringsfriheten dersom personer ikke tør å delta i den frie meningsutvekslingen fordi de frykter at de vil kunne bli markert og motta negative konsekvenser som følge av en slik markering.

Varslet om vedtak kan leses [her](#).

Datatilsynet varsler bot mot Trumf

Datatilsynet har sendt Trumf varsel om overtredelsesgebyr på fem millioner kroner. Bakgrunnen er at Trumf-medlemmer har kunnet registrere andres kontonummer på medlemsprofilen sin og dermed skaffe seg tilgang til andres handlehistorikk. Trumf har ikke implementert en verifikasjonsmekanisme for å sørge for at Trumf-medlemmer kun registrerer sitt egen kontonummer og dermed kun får tilgang til sin egen handlehistorikk. Datatilsynet har lagt til grunn at tilfeller der et Trumf-medlem registrerer noen andres kontonumre og dermed får tilgang til deres handlehistorikk, utgjør brudd på personopplysningssikkerheten, som er meldeppliktige. Datatilsynet legger også til grunn at manglende verifikasjonsmekanisme i dette tilfellet utgjør et brudd på artikkel 32.

Norgesgruppen har godtatt gebyret fra Datatilsynet.

Varsalet om vedtak er tilgjengelig [her](#).

Sør-Korea har tilstrekkelig beskyttelsesnivå

EU-kommisjonen fattet nylig en såkalt adekvansbeslutning for Sør-Korea i samsvar med GDPR artikkel 45. Det betyr at personopplysninger kan overføres til Sør-Korea uten at dataeksportøren må foreta seg noe særskilt for at overføringen skal være lovlig, som for eksempel å inngå EUs standardklausuler med mottakeren. Personopplysninger kan med andre ord overføres fritt til Sør-Korea som om overføringen skjer innad i EØS. Begrunnelsen er at Sør-Korea anses å ha et beskyttelsesnivå for personopplysninger som er

tilnærmet likt som i EØS. Adekvansbeslutningen ble vedtatt 17. desember 2021 og gjelder fra denne dagen.

Mer informasjon om adekvansbeslutningen finnes på [EU-kommisjonens nettsider](#). Adekvansbeslutningen er tilgjengelig [her](#).

Lovendringer med virkning fra 1. januar 2022

I vårt [nyhetsbrev for Q2 2021](#) skrev vi om at Justis- og beredskapsdepartementet hadde foreslått endringer i unntaksregelen for yrings- og informasjonsfrihet i personopplysningsloven § 3. Endringene har nå trådt i kraft med virkning fra 1. januar 2022. Ifølge forarbeidene skal endringene legges til rette for mer nyanserte vurderinger av forholdet mellom yrings- og informasjonsfriheten og personvernet.

Fra samme tidspunkt trådte nye bestemmelser i ekomloven i kraft om lagring av IP-adresser til bruk for etterforskning av alvorlig kriminalitet. Ekomloven §§ 2-8 a og 2-8 b pålegger enkelte tilbydere av elektronisk kommunikasjonsnett en plikt til å lagre abonnentenes IP-adresser i tolv måneder fra kommunikasjonen avsluttes. Videre pålegges tilbyderne en plikt til å utlevere disse opplysningene til politiet eller påtalemyndigheten når det er nødvendig for å etterforske straffbare handlinger.

Medierettsåret

2021

Wiersholm

Seks nye endringer i Vær Varsom-plakaten trådte i kraft 1. januar 2021

Styret i Norsk Presseforbund har vedtatt seks endrede punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP). Endringene trådte i kraft 1. januar 2021 og knytter seg alle til journalistikk adferd og forholdet til kildene.

Endringene i VVP har bakgrunn i Norsk Presseforbunds kildeutvalgs rapport om mediernes kildebruk. Rapporten førte til diskusjoner i bransjen, og etter en åpen høring og tre styrebehandlinger ble følgende seks endringer vedtatt:

- Punkt 3.1: Det er lagt til at kilder som hovedregel ikke bør få fremsette negative personkarakteristikk anonymt.
- Punkt 3.3: Det er fjernet at det er god presseskikk å gjøre premissene klare for andre enn kilder. Det er fjernet at eventuell avtale om sitatsjekk bør inngås i forkant av intervjuet.
- Punkt 3.6: Det angis at ingen har rett til å få utlevert upublisert materiale. Tidligere var dette kun en hovedregel.
- Punkt 3.7: Kravet om at sitater skal gjengis korrekt er endret til at kilder skal gjengis korrekt. Det er også presisert at ingen har krav på å bli gjengitt i sin helhet.

- Punkt 3.8: Bestemmelsen om at endringer av avgitte uttalelser bør begrenses til korrigerende av faktiske feil, er fjernet. I stedet er det lagt inn en bestemmelse om at avtalt sitatsjekk primært skal bidra til å sikre at kilden er gjengitt korrekt.
- Punkt 3.9: Det er gjort noen endringer i språket, men ikke vesentlige materielle endringer.

Medieskadelighetsutvalget: Distributører bør selv sette aldersgrense på kinofilmer

Medieskadelighetsutvalget avga sin utredning "NOU 2021:3 Barneliv foran, bak og i skjermen" til Kulturdepartementet 15. mars 2021. Utredningen handler om vern av barn og unge mot skadelig medieinnhold. Utvalget fremmer blant annet forslag om å endre dagens bildeprogramlov slik at distributørene selv skal få ansvar for å fastsette aldersgrensen på kinofilmer.

Gjeldende bildeprogramlov § 5 bestemmer at aldersgrensen for kinofilmer som hovedregel settes av Medietilsynet ved forhåndskontroll. For alle andre bildeprogrammer enn kinofilm er det bildeprogramdistributøren selv som setter aldersgrense. Medietilsynet kan i dag kontrollere distributørens fastsetting av aldersgrenser og

overprøve dem i vedtak. Forslaget fra Medieskadelighetsutvalget innebærer at kinofilm reguleres som de øvrige tilgjengeliggjøringsformene i loven ved at distributørene selv setter aldersgrensene.

Medietilsynet foreslo selv tilsvarende lovendring allerede i 2018. Denne var da begrunnet med at systemet medfører en forskjellsbehandling av distributører og at trenden i EU går mot økt sam-/selvregulering.

Utredningen er tilgjengelig [her](#).

Medieklagenemda: Avgjørelse i sak mellom Dagbladet Pluss og Medietilsynet

Medieklagenemda fattet 19. mars 2021 vedtak i saken mellom Dagbladet Pluss AS og Medietilsynet. Bakgrunnen for saken var at Dagbladet Pluss 29. mars 2019 søkte om pressestøtte, men fikk avslag fra Medietilsynet. Medietilsynet mente at vilkårene for pressestøtte, som følger av forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier (forskriften), ikke var oppfylt. Dagbladet Pluss påklaget Medietilsynets vedtak 20. desember 2019. Saken ble oversendt til Medieklagenemda for avgjørelse 12. mars 2020.

I avgjørelsen legger Medieklagenemda til grunn at det ikke er grunnlag for å tilsidesette Medietilsynets vedtak. Nemda har imidlertid enkelte innvendinger både til Medietilsynets tolkning av forskriftens vilkår og til saksbehandlingen. Nemda viser til at Medietilsynet uriktig har lagt til grunn at vilkåret om hovedformål i forskriftens § 3 første ledd nr. 1 ikke var oppfylt. Medietilsynet gis likevel medhold i at innholdskravet i forskriftens § 3 første ledd nr. 2

ikke er oppfylt. Dette bygges i det alt vesentlige på Høgskulen i Voldas kategorisering av innhold, uten at det går nærmere inn på denne, til tross for at dette var en stor del av grunnlaget for klagen. På bakgrunn av sin egen saksbehandling, tar ikke Nemda stilling til påstandene om saksbehandlingsfeil, utover å knytte noen kommentarer til visse forhold, bl.a. knyttet til habiliteten til et av det såkalte Tilskuddsutvalgets medlemmer. Medlemmet hadde deltatt i behandling av saken og samtidig gitt en uttalelse om Dagbladet Pluss' søknad til Kampanje, som ga uttrykk for et tydelig standpunkt i saken.

Avgjørelsen, som er tilgjengelig [her](#), er den første av sitt slag og gir i noen grad prinsipielle avklaringer om hvordan forskriftens skjønnsmessige vilkår skal tolkes. Andre spørsmål forblir ubesvarte. Wiersholm har bistått Dagbladet Pluss i saken.

Endringslov tydeliggjør straffbarheten for deling av krenkende bilder m.m.

Den 1. juli 2021 trer en endringslov i kraft, som tydeliggjør straffbarheten for uberettiget deling av innhold i form av bilder, film, lydopptak mv. av krenkende eller åpenbart privat karakter.

Endringene inntas i straffeloven § 267 a og 267 b. Det presiseres her at begrepene "krenkende" eller "privat" karakter i alle fall skal omfatte bilder, film, m.m. som skildrer noens seksuell, intime kroppsdeler, noen som utsettes for vold eller andre ydmykelser, samt noen som befinner seg i en svært sårbar eller utsatt situasjon.

Det var tidligere antatt at det var lovlig, innenfor visse rammer, å dele bl.a. videoer som skildrer

voldshendelser uten de involvertes samtykke. Slik deling kan ha betydning for mediernes nyhetsdekning av voldshendelser. Det fremstår som usikkert i hvilken utstrekning lovendringen vil begrense mediernes muligheter. Forbudets rekkevidde må avgjøres etter en avveining mot retten til ytringsfrihet, som følger av Grunnloven og EMK.

Strafferammen er bot eller fengsel i seks måneder for grovt uaktsom overtredelse, fengsel i ett år for forsettlig overtredelse og fengsel i 2 år for grovt forsettlig overtredelse.

Borgarting lagmannsrett: Dagbladet frifinnes igjen for påståtte æreskrenkelser

Som omtalt i vårt tidligere [nyhetsbrev](#), ble Dagbladet i juni 2020 frifunnet av Oslo tingrett i en sak om påståtte æreskrenkelser.

Bakgrunnen for saken var at Dagbladet hadde publisert en artikkel om en kvinne som fortalte at hun hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep som barn. Kvinnen sto frem med fullt navn og bilde. Mannen som var anklaget for overgrepene mente at han lett kunne identifiseres og at han dermed ble utsatt for æreskrenkelser gjennom artikkelen.

I dom avsagt i juni 2021 opprettholder Borgarting lagmannsrett Oslo tingretts frifinnelse av Dagbladet. Den ankende mannen må betale Dagbladet sakskostnader for både tingretten og lagmannsretten på til sammen rundt 1 245 000 kroner.

Dommen er foreløpig ikke publisert.

Gulating lagmannsrett: TV Visjon Norge dømmes for krenkelse av privatlivets fred

Ved Gulating lagmannsretts avgjørelse av 5. mai 2021 dømmes TV Visjon Norge AS til å betale 150 000 kroner i oppreisning til en mann for krenkelse av privatlivets fred i forbindelse med omtale av en alvorlig ulykke. I tillegg dømmes ansvarlig redaktør og programleder til betale erstatning til mannen.

Mannen i omtalen hadde fått omfattende skader etter en alvorlig MC-ulykke og lå en lang periode i koma. Mannens mor deltok i en TV-sending på TV Visjon Norge, hvor hun fortalte om sønnens ulykke, sykeleie og overlevelse av hendelsen, samt om mannens tro. I sendingen ble det vist bilder av sønnen i bevisstløs tilstand, liggende i en sykehusseng, under intensivbehandling. Samtykke fra mannen var ikke innhentet.

Gulating lagmannsrett sier seg enig i tingrettens vurdering av at det forelå en krenkelse av privatlivets fred. Tingretten hadde blant annet lagt vekt på at mannen er en privatperson uten samfunnsfunksjon. Han hadde en legitim forventning om at opplysninger om hans helse-tilstand ikke skulle offentliggjøres. Tingretten uttalte også at dette var sensitive opplysninger om en persons helse, hvor personvernet må veie tungt, og at TV-kanalen og programlederen ikke uten undersøkelser kan bygge på at moren har et samtykke.

Dommen er tilgjengelig på [her](#).

Asker og Bærum tingrett: Aftenposten får bruke lydopptak fra Manshaus-rettssaken

I en beslutning av 2. juni 2021 fra Ringerike, Asker og Bærum tingrett gis Aftenposten tillatelse til å publisere et privat lydopptak fra hovedforhandlingen i Manshaus-saken i en dokumentarisk podkast-serie, jf. domstoloven § 131a andre ledd.

Ifølge beslutningen anser tingretten det i utgangspunktet prinsipielt uheldig at foto- og opptaksforbudet i domstoloven § 131a kan uthules ved at det i ettertid likevel gis tillatelse til å publisere opptak foretatt av media under saken. Når tingretten under tvil likevel kommer til at Aftenposten skal gis tillatelse til å publisere opptaket, legges det avgjørende vekt på Borgarting lagmannsrettskjennelse av 27. april 2021, hvor Aftenposten fikk medhold i sin anke over tingrettens beslutning om å nekte publisering av et lydopptak foretatt av et vitne i saken.

I lagmannsrettens begrunnelse, som tingretten viser til, legges det blant annet vekt på at saken har betydelig offentlig interesse, samt at vitneforklaringen ble avgitt under en hovedforhandling som gikk for åpne dører, hvor retten ikke hadde nedlagt referatforbud. For øvrig forutsetter lagmannsretten "at Aftenposten, som en stor og seriøs mediebedrift, uansett foretar en redaksjonell vurdering i samsvar med værvarsom-plakaten av alt som tenkes publisert." Ifølge tingretten taler de samme hensyn for at Aftenposten gis tillatelse til å publisere det private lydopptaket.

Dommen er kan lastes ned [her \(NR-nr 2021-16 – Privatopptaksaken II – tingretten 2021-06-02\)](#).

PFU: Document.no har brutt god presseskikk ved omtale av domfelt eks-politiker

I en uttalelse av 26. mai 2021 konkluderer PFU med at Document.no har brutt god presseskikk iht. punkt 3.2 og 4.17 i Vær Varsom-plakaten (VVP) gjennom tre artikler om en eks-politiker. I artiklene fremgikk det at eks-politikeren var dømt til fengsel. Han ble identifisert med navn, bilde og tidligere politiske verv.

I tråd med Document.no sine anførsler, legger PFU til grunn at det var berettiget å omtale dommen. Det vises til VVP 1.4 om pressens rett til å informere om det som skjer i samfunnet. Videre legger PFU til grunn at det i dette tilfellet var berettiget å identifisere eks-politikeren tatt i betraktning hans samfunnsrolle. Etter utvalgets syn må dette veie tyngre enn belastningen identifiseringen utgjorde for den tidligere politikeren.

Med henvisning til VVP 3.2 om valg av kilder og kontroll av opplysninger, finner PFU det mer problematisk at to av artiklene inneholdt detaljerte beskrivelser av eks-politikerens privatliv, hentet fra et svensk nettsted, som ifølge PFU fremstår som udokumenterte. PFU uttaler videre at omtalen av eks-politikeren burde utløst en større årvåkenhet fra redaksjonens side når det gjaldt leserkommentarene, samt at avisen burde ha slettet de påklagede kommentarene, jf. VVP 4.17.

Uttalelsen er tilgjengelig [her](#).

PFU: TV 2 har brutt god presseskikk ved omtale av “koronafest”

I en uttalelse av 26. mai 2021 konkluderer PFU med at TV 2 brøt punkt 3.2 og 4.8 i Vær Varsom-plakaten ved sin omtale av en ungdomsfest i september 2020. Klager, som var moren til ungdommen som hadde festen, hevdet at TV 2 hadde gått lenger enn det var dekning for i sin presentasjon av saken. Videre hevdet moren at TV 2s omtale var identifiserende, at TV 2 ikke hadde utvist tilstrekkelig omtanke og saklighet, samt at TV 2 ikke hadde tatt hensyn til at omtalen rammet barn.

Selv om TV 2s omtale av saken var i anonymisert form, uttaler PFU at publiseringen av en Twitter-melding fra politiet, der gatenavnet ble opplyst, kan ha bidratt til en større belastning for 15-åringen som hadde festen. PFU reagerer videre på TV 2s konstaterte vinkling av saken. Det vises til at det må tas nødvendige forbehold dersom ikke alle fakta er avklart før saken publiseres. Slike nødvendige forbehold ble imidlertid ikke tatt da TV 2 slo fast at politiet måtte stanse hjemmefest med 150 personer. Dette resulterte i at det ble skapt et feilaktig inntrykk av saken.

PFU behandlet samme dag også NRKs og Budstikkas omtale av saken. I PFUs uttalelser i disse sakene konstateres ikke brudd god presseskikk. Det legges blant annet vekt på at NRK og Budstikka, i motsetning til TV 2, tok nødvendige forbehold, slik at det som ble formidlet ikke fremsto som endelige fakta.

Det er verdt å merke seg at PFU i saken mot NRK anmoder mediene om å vurdere i hvilke saker det er hensiktsmessig å åpne for leserkommentarer. PFU konstaterer at det skal være stor takhøyde på meningsplass, men at det

samtidig bør gjøres særlige vurderinger når saken omhandler barn.

Uttalelsen i TV 2-saken er tilgjengelig [her](#).

Uttalelsen i NRK-saken er tilgjengelig [her](#).

Uttalelsen i Budstikka-saken er tilgjengelig [her](#).

PFU aksepterer NRKs bruk av skjulte opptak

Pressens faglige utvalg (PFU) behandlet 29. september en sak mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag mot NRK. Spørsmålet var om NRKs bruk av opptak tatt av aktivister som hadde brutt seg inn på gårder for å dokumentere det de mente var dyrevelferdsbrudd, var i strid med Vær Varsom-plakaten (VVP).

I PFUs uttalelse vises det til at NRK gjorde en kildekritisk vurdering av opptakene, jf. VVP 3.2. Ved vurderingen av om den skjulte metoden var tillatt poengterer PFU at den skjulte metoden i så fall må ha vært “eneste mulighet til å avdekke forhold av vesentlig samfunnsmessig betydning”, jf. VVP 3.10. PFU viser til at dette er en svært høy terskel og at det i denne saken må anses som usikkert om aktivistenes metode var “eneste mulighet”.

Likevel kommer PFU til at publiseringen av de skjulte opptakene må anses tillatt etter VVP. Det vises til at samfunnets interesser veier tungt. Det vektlegges også at gårdene som var filmet ikke kunne identifiseres, samt at NRK hadde tydelig gitt beskjed om at opptakene var gjort etter en ulovlig handling og at bildene ikke var representative for bransjen.

Uttalelsen er tilgjengelig [her](#).

Regjeringen har lagt frem forslag om ny lov om pengespill

Regjeringen har lagt frem forslag om ny lov om pengespill (pengespilloven) som skal erstatte og samle tre av dagens spillover: lotteriloven, pengespilloven og totalisatorloven. Lovforslaget innebærer en oppdatering og samling av disse tre lovene, men introduserer også noen nye bestemmelser.

Forslaget viderefører den såkalte enerettsmodellen, som gir statlige spillaktører enerett til å drive spillvirksomhet. Samtidig videreføres dagens muligheter for andre aktører til å tilby enkelte spill, men med ytterligere krav for å sikre et ansvarlig og trygt pengespilltilbud.

Lovforslaget gir også Lotteritilsynet ytterligere virkemidler for å kunne undersøke og sanksjonere lovbrudd, herunder muligheten til å ilegge overtredelsesgebyr.

Regjeringens pressemelding om lovforslaget er tilgjengelig [her](#). Proposisjonen til Stortinget er tilgjengelig [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Norsk Tippings spillmonopol er ikke i strid med EØS-avtalen

Den 1. juli 2021 avsa Borgarting lagmannsrett dom i saken mellom Norsk Lotteri AS og Staten ved Kulturdepartementet. Spørsmålet i saken var om Norsk Tipping AS' enerett etter pengespilloven, herunder til lovlig å kunne tilby liveodds og kasinospill på nett i Norge, er i strid med prinsippet om fri etableringsrett i EØS-avtalens hoveddel artikkel 31, særlig i lys av

den senere tids teknologiske og markeds-messige utvikling.

Etter en samlet vurdering konkluderer lagmannsretten med at enerettsmodellen er egnet til å forfølge de legitime hensyn som begrunner Norsk Tippings spillmonopol, herunder målet om kanalisering av spillere fra uregulerte aktører til et mer ansvarlig spilltilbud hos Norsk Tipping. På denne måten bidrar enerettsmodellen til å redusere omfanget av spillavhengighet i Norge.

I vurderingen viser lagmannsretten til at eksistensen av uregulerte aktører på det norske markedet ikke nødvendigvis betyr at enerettsmodellen er uegnet. Det vises også til at staten anvender en rekke tiltak for å motvirke at uregulerte aktører opptrer i det norske spillmarkedet. Enerettsmodellen anvendes etter lagmannsrettens vurdering på en systematisk og konsistent måte.

Anken fra Norsk Lotteri ble dermed forkastet. Lagmannsrettens dom er tilgjengelig [her](#).

Forslag om hjemmel for DNS-blokkering av pengespill sendt på høring

Den 21. september 2021 sendte Kulturdepartementet på høring et forslag som gir Lotteritilsynet hjemmel til å pålegge internettildydere å gjennomføre DNS-blokkering av nettsider som uten tillatelse tilbyr pengespill rettet mot det norske markedet. DNS-blokkering innebærer, enkelt fortalt, at internettleverandøren sperrer tilgang til nettstedets domene. Formålet er å begrense tilbudet av ulovlige pengespill, særlig av hensyn til sårbare spillere.

Forslaget er en forlengelse av proposisjonen til ny pengespillov. Det ble der konkludert med at man skulle sende på ny høring et forslag om DNS-blokkering av ulovlige pengespillnettisder i stedet for å fremme et forslag om DNS-varslings- og DNS-blokkering hindrer tilgangen til den ulovlige spillnettsiden og vil dermed trolig fungere mer effektivt. I tillegg antas det å være mindre komplisert og kostnadskrevenende, da nødvendig teknologi allerede er tilgjengelig.

Skjerpet straff for deling av krenkende materiale

Som følge av et behov for et effektivt straffereettslig vern mot spredning av krenkende materiale, trådte nye straffebestemmelser om deling av krenkende bilder mv., [straffeloven § 267 a](#) og [straffeloven § 267 b](#), i kraft 1. juli 2021. Grov deling av krenkende materiale straffes nå med fengsel inntil 2 år.

Det følger av forarbeidene at videreformidling til pressen av lys- og bildemateriale som kan ha allmenn interesse ikke vil være straffbart. Det samme gjelder deling internt i en redaksjon i forbindelse med arbeid med saker av allmenn interesse *“såfremt delingen har skjedd i tråd med de presseetiske retningslinjene for håndtering av slikt materiale”*. Det presiseres også at *“pressens publisering av materiale som har legitim allmenn interesse”* ikke vil være straffbart.

Proposisjonen er tilgjengelig [her](#).

Pressens Faglige Utvalg: TV2 felles for brudd på god presseskikk for dokuserien Toll

TV2s dokuserie Toll skildrer hverdagen til landets tollbetjenter. Den føyer seg inn i rekken av serier som dokumenterer kriminelle forhold, slik som Politiet, Nattpatruljen, Hundepatruljen mv. I en episode av serien viste TV2 at tollbetjentene stoppet en mann og en kvinne. Tollbetjentene uttrykte bekymring for at mannen ga kvinnen narkotika. De uttrykte også at han var kjent for salg av narkotika.

Pressens faglige utvalg (PFU) konkluderer med at TV2 brøt Vær Varsom Plakaten (VVP) ved visning av episoden. PFU mener mannen ikke var fullstendig anonymisert. Til tross for sladding og skuespillerstemme kunne han være gjenkjennelig for nær krets. I slike tilfeller må avsenderen ta flere presseetiske hensyn enn der det foreligger total anonymisering.

PFU viser videre til at mannen utsettes for sterke beskyldninger av faktisk art uten at TV2 har gitt ham muligheten til å imøtegå disse, som er et brudd på VVP punkt 4.14. Videre viser PFU til at mannen ikke var dømt for å ha solgt narkotika når episoden ble sendt og at TV2 burde kontrollert anklagene tollbetjentene fremmet mot ham. Anklagene utgjør dermed et brudd på VVP punkt 3.2 og 4.5.

Avgjørelsen innebærer at avsenderen må påse at kravene i VVP om god presseskikk også oppfylles for utsagn som kommer fra tredjepersoner (her tollbetjenter) ved å f.eks. sikre imøtegåelsesretten, uskyldspresumsjonen og at anklager kontrolleres før publisering. Alternativt må det foretas en fullstendig anonymisering.

PFUs avgjørelse (PFU-sak 150/21) er tilgjengelig [her](#).

Sogn og Fjordane tingrett: Det er ikke rettsstridig å omtale turmål som er privat eiendom

Sogn og Fjordane tingrett avsa 7. desember 2021 dom i saken om Selja Forlags publisering av en fottur i boken "Opptur Indre Sunnfjord". Turen er beskrevet med en rute som ender hos Fossen gård.

Eierne av Fossen gård anførte at turbeskrivelsen i boken, samt forlagets "promotering" i media, utgjorde et brudd på retten til privatlivets fred etter Grunnloven og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), friluftsløven og markedsføringsloven.

Utgangspunktet er at forlaget har ytringsfrihet i medhold av både Grunnloven og EMK. Spørsmålet retten skulle ta stilling til, var derfor om det forelå grunnlag for å innskrenke denne ytringsfriheten.

I dommen vurderer retten først om det foreligger brudd på markedsføringsloven § 7 om villedende handlinger. For det første viser retten til at markedsføringsloven ikke er anvendelig, siden det ikke foreligger noen "markedsføring". Det kan til dette bemerkes at markedsføringsloven også gjelder annen handelspraksis, slik at det ikke kan utelukkes at loven teoretisk også får anvendelse i et tilfelle som dette. Retten legger imidlertid uansett til grunn at vilkårene i § 7 om villedende handlinger ikke er oppfylt, siden det grunnleggende kravet om at praksisen må "påvirke forbrukerne til å treffe en økonomisk beslutning" ikke er oppfylt.

Retten vurderer deretter om det foreligger en krenkelse av privatlivets fred. Retten legger til grunn at boken ikke oppfordret turgåere å gå inn

i den private sonen på gården, og at forlaget ikke kan stilles ansvarlig for hvorvidt turgåere overholder friluftsløvens bestemmelser. Retten legger også til grunn at en krenkelse av privatlivets fred forutsetter at det "må" være tale om personlige opplysninger som objektivt sett har en viss grad av sensitivitet, jf. HR-2007-823-A". Retten mener at turbeskrivelsen ikke inneholder private opplysninger og at forlagets uttalelser, i verken media eller boken, krenker privatlivets fred.

Tingrettens avgjørelse (TSOF-2021-78987) er tilgjengelig [her](#).

Ikke lenger plikt til registrering i videogram-registeret etter film- og videogramlova

I [Prop.31 L \(2021-2022\)](#) av 26. november 2021 la Kulturdepartementet frem forslag til endringer i film- og videogramlova. Loven gjelder for fremvisning og omsetning av film/videogram.

Forslaget til endringer innebærer at bestemmelsene i loven som pålegger en registrerings- og merkeplikt for omsetning av videogrammer, oppheves. Registreringspliktens formål er innholdskontroll for å beskytte barn og ungdom mot skadelig innhold. Bakgrunnen for forslaget var at departementet mente at [bildeprogramloven](#) fra 2015 ivaretar det samme formålet og at behovet for et videogramregister har falt bort som følge av dette. Forslaget ble støttet av Medietilsynet.

Forslaget ble tatt til følge og vedtatt i Stortinget med virkning fra 1. januar 2022. Oversikten over de konkrete endringen i loven finnes [her](#).

Kulturdepartementet har vedtatt endringer i kringkastingsforskriften

Nye endringer i [kringkastingsforskriften](#) knyttet til lokalkringkasting trådte i kraft fra 1. januar 2022. Formålet med endringene er å legge til rette for at eksisterende FM-konsesjoner for lokalradio forlenges for en periode på fem år frem til 31. desember 2026.

Kulturdepartementet omtaler selv endringene slik: "Endringene innebærer blant annet en forenkling av enkelte av kringkastingsforskriftens bestemmelser om lokalkringkasting, at forskriften reflekterer forlengelsesperioden for FM-konsesjoner og at det ikke lenger gis adgang til nytildeling eller overføring av konsesjoner for FM-radio i de såkalte slukkeområdene i og rundt de fire store byene".

Endringsforskriften er tilgjengelig [her](#).

Markedsførings- rettsåret

2021

Wiersholm

Ny lov om forretningshemmeligheter har trådt i kraft

Den 1. januar 2021 trådte ny lov om forretningshemmeligheter i kraft. Loven gjennomfører EU-direktiv 2016/943 i norsk rett og erstatter reglene om vern av forretningshemmeligheter i markedsføringsloven og straffeloven.

Formålet bak loven er hovedsakelig å styrke vernet av forretningshemmeligheter og know-how, blant annet ved at loven inneholder ulike legaldefinisjoner, for eksempel av "forretningshemmelighet", samt spesialtilpassede inngreps- og prosessregler. Vi har tidligere skrevet om de viktigste endringene i loven [her](#) og har gitt noen praktiske råd til arbeidsgivere i den forbindelse [her](#).

Loven er tilgjengelig [her](#).

Ny lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden har trådt i kraft

Lov om handelsskikk i dagligvarekjeden trådte i kraft 1. januar 2021. Bakgrunnen for den nye loven er Matkjedeutvalgets rapport fra 2011, hvor det ble påpekt at det ikke i tilstrekkelig grad har vært praktisert god handelsskikk ved forhandlinger og avtaler mellom leverandører

og dagligvarekjeder. Den nye loven skal bidra til effektiv ressursbruk og til å fremme forbrukerinteresser ved å gi tilpassede regler samlet i én lov, som skal håndheves av det nyopprettede Dagligvaretilsynet. Loven er ikke ment å innebære noen endring i rettsstilstanden.

Loven regulerer forholdet mellom leverandører og dagligvarekjeder ved forhandlinger og avtaler om leveranser av dagligvarer ment for videre salg til forbrukere eller storhusholdning gjennom utsalgssteder som har salg av dagligvarer som en vesentlig del av sin virksomhet. Loven innfører blant annet en bransjespesifikk generalklausul om god handelsskikk i § 3, som bidrar til fortolkningen av lovens øvrige bestemmelser, men som også kan utgjøre et selvstendig rettsgrunnlag. Rettspraksis etter markedsføringsloven § 25 er relevant ved fortolkningen. Loven kan ikke utgjøre grunnlag for krav mellom private parter.

Det er kun Dagligvaretilsynet som kan håndheve loven. Tilsynet er et uavhengig organ som skal føre kontroll, gi veiledning og informasjon, samt ilegge sanksjoner dersom loven ikke overholdes. Tilsynet kan opprette saker basert på tips eller henvendelser fra bransjeaktører og andre. Loven fastsetter en allmenn opplysningsplikt til tilsynet. Ingen saker er opprettet så langt. Tilsynets vedtak skal offentliggjøres. Markedsrådet er klageinstans.

Loven er tilgjengelig [her](#).

Frostating lagmannsrett: Devicos bedriftshemmeligheter ble rettsstridig utnyttet

Frostating lagmannsrett avsa 12. mars 2021 dom i saken mellom selskapet Devico AS og en tidligere nøkkelansatt i selskapet og hans konkurrerende selskap Aziwell AS. Selskapene opererer begge i tunnelbransjen og er spesialisert innen retningsstyrt kjerneboring.

Spørsmålet i saken var om den tidligere nøkkelansatte og Aziwell rettstridig hadde utnyttet Devicos bedriftshemmeligheter i strid med markedsføringsloven § 28 (handlingene ble foretatt før den nye forretningshemmelighetsloven trådte i kraft).

I dommen kommer lagmannsretten til at Devicos bedriftshemmeligheter har blitt utnyttet rettsstridig. Det vises til at akkumulert kunnskap og erfaringer knyttet til selskapets løsninger og produkter, en "sum av viten", kan utgjøre bedriftshemmeligheter. I vurderingen av om disse opplysningene har blitt utnyttet rettsstridig, vektlegges det at opplysningene ble brukt med formål om å skape et produkt i direkte konkurranse med Devicos produkt, samt at Aziwell oppnådde betydelige tids- og ressursmessige besparelser gjennom utnyttelsen.

Devico tilkjennes et vederlag på 5 000 000 kroner, som skal tilsvare Aziwells besparelser ved å utnytte bedriftshemmelighetene. Devico gis ikke medhold i krav om permanent forbud mot den konkurrerende virksomheten.

Dommen er tilgjengelig [her](#).

NKU: Stoffkartotek var i strid med god forretningskikk

Den 2. februar 2021 avsa NKU avgjørelse i tvisten mellom EcoOnline AS og Netpower Web Solutions AS. EcoOnline anførte at Netpowers stoffkartotek var en ulovlig etterlikning av deres softwaretjeneste Chemical Manager i strid med markedsføringsloven § 30, samt at det forelå brudd på markedsføringsloven § 25 om god forretningskikk.

I NKUs avgjørelse gis EcoOnline ikke medhold i at Netpowers produkt er en ulovlig etterlikning av Chemical Manager. NKU legger til grunn at Chemical Manager i beste fall har et snevert vern mot etterlikninger etter markedsføringsloven § 30, ettersom produktet i liten grad har slikt særpreg og slik originalitet som skal til for å nyte etterlikningsvern. Det påpekes dessuten at det er forskjeller mellom produktene.

NKUs flertall konkluderer imidlertid med at Netpower har handlet i strid med markedsføringsloven § 25 om god forretningskikk. Det vektlegges at Netpowers ansatte uberettiget logget seg inn i EcoOnlines systemer for å laste ned deler av EcoOnlines kartotek. I tillegg lanserte Netpower produktet under navnet "Netpower Chemical Manager". Dette var unødvendig likt konkurrenten. Det vektlegges også at Netpower i forbindelse med lanseringen kjøpte EcoOnlines varemerke som søkeord på Google. Samlet sett var dette i strid med god forretningskikk. Mindretallet legger derimot til grunn at det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at innloggingene i EcoOnlines systemer var ulovlige og at de øvrige handlingene ikke utgjorde brudd på god forretningskikk.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

NKU: Kaffekrus er ulovlig etterlikning

Den 16. mars 2021 avsa NKU avgjørelse i tvisten mellom Porsgrunds Porselænsfabrik AS og ENOR AS. Porsgrunds Porselænsfabrik anførte at Enors kaffekrus "Caspar" var en ulovlig etterlikning av deres krus "Viktor" i strid med markedsføringsloven § 30, herunder i lys av at partene hadde hatt en distribusjonsavtale som omfattet Porsgrunds Porselænsfabriks "Viktor". I tillegg anførte Porsgrunds Porselænsfabrik at det forelå brudd på markedsføringsloven § 25 om god forretningsskikk.

Ifølge NKUs avgjørelse gis Porsgrunds Porselænsfabrik medhold i at Enors produkt er en ulovlig etterlikning av "Viktor". NKU konkluderer med at selv om avtakere i storkjøkkenmarkedet er profesjonelle kjøpere, foreligger det fare for forveksling når koppens formgivning er lik. NKU uttaler at ulikhet mellom produktene som kun observeres når koppen er i bruk ikke er relevant. Hva gjelder betydningen av den tidligere distribusjonsavtalen mellom partene, uttaler NKU at innklagede må ha en særlig plikt til å holde avstand til kontraktspartnerens produkter etter at denne er terminert, slik at forveksling i markedet unngås.

NKU legger også til grunn at Enor har handlet i strid med markedsføringsloven § 25 om god forretningsskikk. Det vises til at forhandlerforholdet mellom partene strekker seg over 10 år, og at Enor har hatt storkjøkkensegmentet som nedslagsfelt. NKU uttaler at disse omstendighetene tilsier en skjerpet lojalitetsplikt.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

FIM: Fellende vedtak for indirekte markedsføring av kosmetisk inngrep

Fagutvalget for influencemarkedsføring (FIM) har fattet fellende vedtak mot influencer Ida Johansen Aaserud. I et Instagraminnlegg reklamerte Aaserud for en hudbehandling fra salongen Beauty Medical. Hudbehandling omfattes isolert sett ikke av Fims retningslinjer. I vedtaket konkluderer Fim likevel med at retningslinjene er overtrådt.

I vedtaket fremhever Fim at Aaserud linket til Instagram-profilen til selskapet. Denne profilen viser en rekke før-og etter-bilder av kosmetiske inngrep i form av leppeforstørrelser. Selv om Aaseruds post isolert sett ikke var reklame for kosmetiske inngrep, konkluderer Fim med at Aaserud fremmet kosmetiske inngrep, ettersom tilknytningen til slike inngrep var svært nær.

Vedtaket viser at annonsørens helhetlige profil står sentralt i vurderingen av markedsførings tiltakets virkning. Det avgjørende er om reklamen samlet sett fremstår som en direkte eller indirekte reklame for kosmetiske inngrep. Det er ikke avgjørende hvilken behandling influenceren har fått sponset.

Vedtaket er tilgjengelig [her](#).

Endring i markedsføringsloven: Reklame med retusjerte kropper skal merkes

Den 2. juni vedtok Stortinget innstillingen fra familie- og kulturkomiteen om plikt til merking av reklame med retusjerte kropper. Plikten blir en del av markedsføringsloven § 2, som stiller krav om god markedsføringsskikk. Bestemmelsens andre ledd får dermed følgende tillegg:

“Annonsør og den som utformer reklame, skal videre sørge for at reklamen der en kropps fasong, størrelse eller hud er endret ved retusjering eller annen manipulering, skal merkes. Departementet gir i forskrift nærmere bestemmelser om hvordan reklamen skal merkes, og om unntak fra merkeplikten.”

Det er ikke bestemt når bestemmelsen trer i kraft.

Innstillingen er tilgjengelig [her](#).

Borgarting lagmannsrett: Tillater bruk av konkurrenters kjennetegn som søkeord

Borgarting lagmannsrett avsa 15. april 2021 dom i den mye omtalte Bank Norwegian-saken. Retten konkluderer med at Bank Norwegians bruk av tre konkurrerende bankers kjennetegn som betalte søkeord ikke er i strid med kravet til god forretningskikk etter markedsføringsloven § 25. Resultatet avviker fra Næringslivets konkurranseutvalg (NKU) sin faste praksis og inneholder nyttige avklaringer om adgangen til å benytte slik annonsepraksis. Vi har omtalt dommen i et eget [nyhetsbrev](#).

Dommen er tilgjengelig [her](#). Den er anket til Høyesterett.

NKU: Gyldendals bok “Eventyrstrikk” er en ulovlig etterligning

Den 1. juni 2021 avsa NKU avgjørelse i saken mellom forlagene Gyldendal og Aschehoug om Gyldendals utgivelse og markedsføring av boken “Eventyrstrikk”. Aschehoug anførte at boken “Eventyrstrikk” var en ulovlig etterligning av Aschehoug-bøkene “Villmarksgensere” og “Villmarksgensere 2” (Villmarksgenserbøkene) i strid med markedsføringsloven § 30.

NKU gir Aschehoug medhold i at boken Eventyrstrikk er en ulovlig etterligning av Villmarksgenserbøkene. NKU vektlegger at bøkene gir et likt helhetsinntrykk og at Eventyrstrikk fremstår unødvendig lik Villmarksgenser-bøkene. NKU uttaler at selv om visse likhetstrekk kan skyldes trender, er Eventyrstrikk betydelig likere Villmarksgenser-bøkene enn andre bøker på markedet.

NKU deler seg i et flertall og et mindretall i spørsmålet om forvekslingsfare. Flertallet kommer til at omsetningskretsen som følge av likhetstrekkene vil kunne tro at Eventyrstrikk er en fortsettelse av, eller på annen måte står i forbindelse med, Villmarksgenser-bøkene. Mindretallet på ett utvalgsmedlem mener derimot at strikkebøker har så store konseptuelle og trendbaserte likheter at enkeltelementer i form av forlag, forfatter, tittel o.l. tillegges særlig stor vekt, slik at forveksling hindres.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

Markedsrådet: Sports Nutrition er ansvarlig for influencemarkedsføring

I mai avsa Markedsrådet sin avgjørelse i sak MR-2021-349, hvor det besluttes å opprettholde Forbrukertilsynets vedtak om tvangsmulkt på 80 000 kroner mot Sports Nutrition AS. Sakens bakgrunn var at Forbrukertilsynet fattet forbudsvedtak med tvangsmulkt i juni 2020 for brudd på forbudet mot skjult reklame overfor Sports Nutrition, som benyttet influencere i sin markedsføring. I november 2020 konkluderte Forbrukertilsynet med at forbudsvedtaket var overtrådt. Selskapet ble pålagt å betale kr 80 000 i tvangsmulkt for fire innlegg fra influencerne på Instagram.

I Markedsrådets avgjørelse, hvor Forbrukertilsynets vedtak skal opprettholdes, uttaler Markedsrådet at hensynet til tydelig merking av markedsføring gjør seg særlig gjeldende ved bruk av sosiale medier hvor "reklamen er synlig i bare 5-6 sekunder". Det presiseres at annonsøransvaret gjelder uavhengig av hvilket medium som benyttes. Sports Nutrition må derfor anses å ha opptrådt i strid med markedsføringsloven ved å ha delt innleggene på sin Instagram-konto i uendret form.

Markedsrådet konkluderer med at Sports Nutrition må identifiseres med selskapets influencere fordi det er Sports Nutrition som har hovedansvaret for at markedsføringsloven overholdes. Ifølge Markedsrådet innebærer annonsøransvaret bl.a. det følgende:

"Dette ansvaret innebærer plikt til å kjenne til hvilke regler som gjelder for markedsføring, og plikt til å etablere gode nok rutiner for opplæring, oppfølging og kontroll til å sikre at også

ambassadørene opptrer i samsvar med loven, og å iverksette tiltak dersom det dukker opp umerkede eller utilstrekkelig merkede reklameinnlegg."

Avgjørelsen illustrerer at det er viktig å ha gode rutiner på plass ved bruk av influencemarkedsføring.

Avgjørelsen er tilgjengelig [her](#).

Forbrukertilsynet: Wizz Air kan ikke kalle seg Europas grønneste flyselskap

Forbrukertilsynet sendte i april brev til flyselskapet Wizz Air om at deres markedsføringspåstander "Europas grønneste flyselskap" og "the greenest choice in air travel" er villedende og i strid med forbudet mot urimelig handelspraksis i markedsføringsloven § 7, jf. §§ 6 og 3.

Det følger av markedsføringsloven § 3 at påstander i markedsføring om faktiske forhold skal kunne dokumenteres. Wizz Air hadde imidlertid ikke fremlagt dokumentasjon som underbygger lavest utslipp av CO2 per kilometer enn alle andre flyselskaper i Europa, eller at hele Wizz Airs virksomhet (ikke kun flyvningene i seg selv) belaster klima og miljø vesentlig mindre enn alle andre flyselskaper. Når de aktuelle påstanden ikke er nærmere forklart, presisert eller innsnevret, gjelder det en omfattende dokumentasjonsplikt. I avgjørelsen peker tilsynet på at Wizz Air må dokumentere at miljøpåstanden gjelder hele virksomheten. Dette medfører at selv om Wizz Air eventuelt kunne dokumentert at de på markedsførings-tidspunktet var flyselskapet i verden med lavest

utslipp av CO2 per passasjerkilometer, så ville ikke dette oppfylt dokumentasjonskravet.

Ifølge Forbrukertilsynet må påstandene anses å påvirke etterspørselen, ettersom en stor andel av forbrukerne vektlegger klima ved kjøp av produkter og tjenester. Markedsføringen må dermed anses som villedende og i strid med forbudet mot urimelig handelspraksis.

Saken er nærmere omtalt på [Forbrukertilsynets nettsider](#).

Vi har tidligere utarbeidet en Q&A om bruk av slik markedsføring, som er tilgjengelig [her](#).

FIM: Influencer felles for markedsføring av egenfinansiert behandling

FIM har avsagt flere vedtak i andre kvartal 2021. Blant disse fremstår FIMs vedtak i sak 4 som særlig interessant.

I sak nr. 4 felles influencer Melina Johnsen for markedsføring av tannsliping utført i Tyrkia. Selskapet som utførte behandlingen var tagget i Instagram-innleggene til Johnsen, men uten at innleggene var merket som markedsføring. Johnsen anførte at dette var tillatt, da behandlingen ikke var reklame. Johnsen hadde selv betalt for behandlingen.

I vedtaket uttaler FIM derimot, med henvisning til egne retningslinjer, at det ikke er avgjørende om influenceren har fått vederlag for markedsføringen eller om influenceren selv har betalt for hele eller deler av behandlingen. Det avgjørende er "hvordan kommunikasjonen fremstår for

hennes følgere (...) Det som for følgerne ser ut som markedsføring vurderes som markedsføring".

Vedtaket er tilgjengelig [her](#).

Forbrukertilsynet: Reklame på TikTok må merkes tydeligere

I en fersk undersøkelse har Forbrukertilsynet avdekket at flere av de mest populære influencerne på TikTok ikke merker reklame korrekt. Undersøkelsen omfattet innlegg fra de 76 største influencerne på TikTok. Hos 24 av dem fant tilsynet at markedsføringen enten ikke var merket, eller at merkingen ikke var tilstrekkelig. Tilsynet har fulgt opp funnene ved å sende brev til et utvalg annonsører og influencere.

Markedsføringsloven § 3 fastsetter at "markedsføring skal utformes og presenteres slik at den tydelig framstår som markedsføring". Forbrukertilsynet fremhever i brevet til annonsørene at merkingen av reklameinnlegg bør ha en fremtredende plassering, tydelig skrift og farge, samt stor nok skriftstørrelse for å sikre oppfyllelse av lovens krav.

Tilsynet uttaler blant annet at hovedteksten i videoene på TikTok ofte kan være lett å overse fordi det ofte skjer mye i selve videoen. Av den grunn kan det være behov for å merke selve videoene tydelig, i tillegg til merking i teksten. De strenge kravene har bakgrunn i at det er mange barn og unge som bruker TikTok.

Forbrukertilsynets artikkel om dette er tilgjengelig [her](#).

